

MENNYIT ÉREK?

300-m

A községfinanszírozási rendszer
és annak kritikája

PR CIVIS

OBČIANSKE ZDRUŽENIE
POLGÁRI TÁRSULÁS

A községfinanszírozási rendszer és annak kritikája

Tartalom

Bevezető.....	5
Az elosztási rendszer működése	6
Az adóelosztási képlet elemei.....	10
Lakosság aránya.....	10
Beiskolázott diákok száma	10
62 év feletti lakosok száma	13
Magassági szorzóval meghatározott szempont	13
Nagyságrendi szorzóval meghatározott szempont	16
A magassági és a nagyságrendi kvóta működése	18
Elemzés.....	19
Országos áttekintés	21
Járási nagytó	25
Szenci járás	25
Dunaszerdahelyi járás	27
Komáromi járás	29
Galántai járás	31
Vágsellyei járás	33
Nyitrai járás	35
Érsekújvári járás	37
Lévai járás.....	39
Nagykürtösi járás	42
Losonci járás	44
Rimaszombati járás	47
Nagyrócei járás	49
Rozsnyói járás	51
Kassa-környéki járás	53
Töketerebes járás	56
Nagymihályi járás	58
Összegzés.....	60

Bevezető

A szlovákiai önkormányzati rendszer, ezen belül is az önkormányzatok finanszírozásában tapasztalható abszurditások hosszú évek óta képezik a közbeszéd részét. A közigazgatás átalakítását, a legjelentősebb reformokat az első és második Dzurinda-kormány hajtotta végre. A folyamat a fiskális decentralizáció végrehajtásával tetőződött, amikor is a parlament elfogadta az 564/2004. számú törvényt, ami a jövedelemadók-ból származó bevételek költségvetési rendeltetéséről szól. Közérthetőbben, ez a törvény szabályozza, hogy a megyei és községi önkormányzatok mennyi forrást kapnak az állami költségvetésből, tehát azt, hogyan és milyen formában osztják szét a jövedelemadót a területi önkormányzatok (falvak, városok, megyék) között. A decentralizált állam megteremtésének folyamata a későbbiekben megszakadt, a 2006-ban hivatalba lépő első Fico-kormány és a továbbiak sem hajtottak végre mélyreható változásokat e téren.

Az állami forráselosztás 2005-től fennálló rendszere a legutóbb 2016-ban módosult. Ettől az évtől kezdve a személyi jövedelemadóból származó bevétel teljes összege az önkormányzatok között kerül szétosztásra. 2015-ig ugyanis a be-

vételekből 68,5%-ban a községi, 29,2%-ban a megyei önkormányzatok, 2,3%-ban pedig az állam részesültek. 2016-tól az arány 70/30% a községi és megyei önkormányzatok között. Ez az elosztás máig fennáll.

Az adóbevételek visszaosztása egy bonyolult matematikai folyamat segítségével valósul meg, amely folyamatot mindeddig alig elemezték, és bár gyakran merült fel a közbeszédben, hogy több hibája is van, ezek számszerűsített hatását az egyes községekbe, járásokra, régiókra mindeddig nem összegezték. Ezt az űrt kívánjuk most betölteni. Elemeire bontottuk az elosztási képletet és megvizsgáltuk a működését. A 2014-től 2019-ig terjedő hat évre községenként kiszámoltuk az egyes elemekből származó bevételi részoszegeket, illetve ezekből a községek teljes részesedését. Azonosítottuk az eddig csak emlegetett és vélt hibákat és vagy euróban kifejezett veszteségben, vagy összehasonlításképp kifejeztük azokat. Ezeket az eredményeket mutatjuk most be.

Az adatokban döbbenetes különbségek tapasztalhatók – főleg, ha ezeket egységnyi lakosra lebontva vizsgáljuk meg. Szlovákia közel háromezer községének 2014-től 2019-ig terjedő adatait a www.mennyiterek.sk oldalon is közzétettük.

Az elosztási rendszer működése

A jelenlegi adóelosztási rendszer az alkalmazottak és magánvállalkozók személyi jövedelemadójának újraelosztásán alapul, amit az 564/2004. számú törvény szabályoz, és a 668/2004. számú kormányrendelet határozza meg a pontos végrehajtást, valamint tartalmazza a számításhoz szükséges táblázatokat és képleteket. Az elosztási rendszer ugyanis egy bonyolult matematikai képletsor segítségével számítja ki az egyes közigazgatási egységek részesedését az adóbevételekből.

Az elosztás során több, különböző súlyú paramétert vesznek figyelembe, ez határozza meg pontosan, hány eurót kap egy-egy önkormányzat. A megyék esetében elmondhatjuk, hogy alapvetően objektív, a megyék hatásköreinek és működésének megfelelő szempontokat használ a képlet. Az egyes megyék részesedését olyan szempontok alapján számítják ki, mint a középiskolás korú lakosság¹, a nyugdíjaskorú lakosság, a megye területe, a megyei hatáskörbe tartozó

úthálózat hossza, a lakosságsűrűség, illetve természetesen a lakosok száma. A legnagyobb súllyal a képletben nyugdíjkorhatár feletti lakosság aránya, illetve az úthálózat hosszúsága szerepel, ezek határozzák meg a megítélt összeg több, mint felét. A megyei önkormányzatok tehát elfogadható, objektívnek tekinthető szempontok alapján részesülnek a nekik járó összegből, ezekkel a továbbiakban nem fogunk foglalkozni.

Érdekesebbek azok a szempontok, melyek alapján a községi önkormányzatok forrását, azaz a befolyt adó 70%-át az egyes falvak és városok részére osztják. Az idevágó kormányrendelet négy különböző szempontot határoz meg. Az első, talán a legérdekesebb szempont a lakosság száma és a tengerszint feletti magassági szorzó, melyet az abszurd helyzet bemutatása miatt két különálló adatként kezelünk a továbbiakban. Így tehát az alábbi öt szempontot különböztetjük meg:

- a lakosság aránya (10 százalék)

- tengerszint feletti magasság (13 százalék)
- nagyságrendi szorzó (32 százalék)
- beiskolázott diákok száma (40 százalék)
- 62 év feletti lakosok száma (5 százalék)

Az öt szempont mindegyike különböző súllyal bír a képletben. Az elosztásra kerülő összeg legnagyobb részét a beiskolázott diákok száma alapján osztják tovább a községek felé, tehát ennek van a legnagyobb súlya, mégpedig 40%. A második 32%-kal a nagyságrendi szorzó alapján meghatározott összeg. A harmadik a magassági szorzóval kiszámolt részesedés, ami a teljes összeg 13%-a, ezt követi a lakossági arány 10%-kal és végül a legki-

sebb súlya a 62 év feletti lakosság arányának van, ami mindössze az összeg 5%-át teszi ki.

Mindezen szempontokat és azok súlyát matematikailag egy képletbe foglalták, amely képletbe a megfelelő statisztikai mutatókat behelyettesítve bárki kiszámolhatja az egyes községek adóhányadát. Az elosztási folyamatot, tehát a képlet alkalmazását és az egyes önkormányzatok részesedésének meghatározását az adóhivatal végzi, méghozzá havi rendszerességgel. Az adatokat a statisztikai hivatal adatbázisaiból szerzik², a szorzókat pedig a már említett kormányrendelet tartalmazza. A felhasznált képletet szemléltetésként közöljük és a továbbiakban érthetően elmagyarázzuk.

$$PD_i = PD_{i a1} + PD_{i a2} + 0,32 \times VD \times (k_i \times OB_i) / \sum_{i=1}^n (k_i \times OB_i) + 0,40 \times VD \times [\sum_{j=1}^{19} (c_j \times z_{ij}) + \sum_{j=1}^{18} (c_j \times z_{ij m})] / [\sum_{j=1}^{19} (c_j \times z_j) + \sum_{j=1}^{18} (c_j \times z_{j m})] + 0,05 \times VD \times OB_{i pp} / OB_{pp}$$

ahol:

$$PD_{i a1} = 0,23 \times VD \times 0,43 \times OB_i / OB$$

$$PD_{i a2 \text{ zákl.}} = 0,23 \times VD \times 0,57 \times OB_i / OB$$

$$PD_{i a2} = (PD_{i a2 \text{ zákl.}} \times k_{nv i}) / \sum_{i=1}^n (PD_{i a2 \text{ zákl.}} \times k_{nv i}) \times PD_{i a2 \text{ zákl.}}$$

¹ a megyék az középiskolák fenntartói, így a nagyobb diáklétszám nagyobb igényeket támaszt a költségvetéssel szemben

² A beiskolázott diákok számát mutató adatokat nem a statisztikai hivatal gyűjti, mindössze közlik őket. Az adatok a Tudományos-műszaki Információs Központtól (Centrum vedecko-technických informácií) származnak

Magyarázat

PD_i – „i” a község adóhányada (PD – Podiel z dane)

$PD_{i_{a1}}$ – „i” a község adóhányada a lakosság aránya alapján

$PD_{i_{a2\text{zákl.}}}$ – „i” a község adóhányadának alapja a magassági kvóta alapján

$PD_{i_{a2}}$ – „i” a község adóhányada magassági kvóta alapján

VD – összes adóbevétel (Výnos z dane)

K_{nvi} – „i” a község magassági szorzója

k_i – „i” a község szorzója

OB_i – „i” a község lakossága

OB – országos lakosság

c_j – a község j-jelű szorzója a rendeletben meghatározott táblázat alapján

z_{ij} – „i” a község j-jelű szorzójához tartozó diákszám

z_{ijm} – „i” a község j-jelű szorzójához tartozó, magán vagy egyházi iskolát látogató diákszám

Z_j – a j-jelű szorzóhoz tartozó országos diákszám

Z_{jm} – a j-jelű szorzóhoz tartozó, magán vagy egyházi iskolát látogató országos diákszám

$OB_{i_{pp}}$ – „i” a község 62 év feletti lakosainak száma

OB_{pp} – az ország 62 év feletti lakosainak száma

A községek szempontjából a számítás alapvetően három lépcsőfokból áll. Ezeket egy példával is levezetjük.

1. A személyi jövedelemadóból származó teljes adóbevétel elosztása 70%-30% arányban,

Például, ha 1 milliárd eurós teljes adóbevételt termelt az ország gazdasága, abból 300 milliót osztanak szét a megyei és 700 milliót a községi önkormányzatok között.

2. A 70%-ot képező összeget további öt részre osztják az öt felsorolt szempont súlyának megfelelően

A 700 millió eurót tehát ötfelé osztják a következő módon

- a lakosság aránya alapján meghatározott összeg – 10%: 70 millió €
- magassági szorzóval meghatározott összeg – 13%: 91 millió €
- nagyságrendi szorzóval meghatározott összeg – 32%: 224 millió €
- beiskolázott diákok száma alapján meghatározott összeg – 40%: 280 millió €
- 62 év feletti lakosok száma alapján meghatározott összeg – 5%: 35 millió €

3. Az egyes községek részesedésének meghatározása

Az egyes részösszegekből meghatá-

rozzák minden község saját részesedését. A képlet működését tekintve gyakorlatilag minden részösszeghez egy-egy arányt társít községenként. Minden község számára öt arányszámot számol ki, amiket az öt részösszegre alkalmazva, tehát azzal megszorozva és végül összesítve megkapjuk az adott község részesedését az adóbe-

vételből (egészen pontosan az országos adóbevétel 70%-ából).

Például, ha „X” község arányszámai a felsorolt szempontok szerint sorban 1%, 0.5%, 1%, 0.7%, 1.2%, akkor „X” község részesedését a következőképpen számoljuk ki:

<i>a lakosság aránya alapján meghatározott összeg: 70 millió € * 1%</i>	<i>= 0,7 millió €</i>
<i>magassági szorzóval meghatározott összeg: 91 millió € * 0,5%</i>	<i>= 4,55 millió €</i>
<i>nagyságrendi szorzóval meghatározott összeg: 224 millió € * 1%</i>	<i>= 2,24 millió €</i>
<i>beiskolázott diákok száma alapján meghatározott összeg: 280 millió € * 0,7%</i>	<i>= 19,6 millió €</i>
<i>62 év feletti lakosok száma alapján meghatározott összeg: 35 millió € * 1,2%</i>	<i>= 0,42 millió €</i>
<hr/>	
<i>Az adott község teljes részesedése:</i>	<i>27,51 millió €</i>

A példa természetesen a valóságnál néhányszor nagyobb arányszámokat használ a könnyebb megértés érdekében így a községek részesedése is nagyságrendekkel alacsonyabb a valóságban, mint azt a példában szemléltettük, viszont a rendszer működése a gyakorlatban azonos.

3 Tehát a községek arányszámainak összege mindig 100%

Az adóelosztási képlet elemei

A következőkben megvizsgáljuk az elosztási rendszer egyes szempontjait és azok konkrét meghatározását a képletben, tehát leírjuk, milyen módon befolyásolják az önkormányzatok konkrét adóhányadát, különös figyelmet szentelve azoknak, amelyeknek a működése kérdéseket vet fel.

Lakosság aránya

Talán a legegyszerűbb szempont. Minden község számára az előző év január 1-i lakosságszám alapján kiszámítják a község lakosságának arányát az országos összlakossághoz képest. Ezzel az aránnyal szorozzák be az ehhez a szemponthoz kiszámolt részösszeget, és így kapja meg minden község a maga részesedését az adott szempont alapján. Csak azért, hogy érzékeltessük a nagyságrendeket, az ország községeinek átlagos kiszámított aránya 0,03%. A legmagasabb arány természetesen a fővárosé, 7,9%, a legalacsonyabb a hét lelket szám-

láló Meredélyé (Příkra), 0,00013%.

Ha például az ehhez a szemponthoz kiszámolt részösszeg⁴ 100 millió euró, Pozsony 7,9 millió eurót kap, Meredély pedig 130 eurót.

Beiskolázott diákok száma

Az előzővel ellentétben ez a szempont a legbonyolultabb az egész képletben. A diákok létszámának figyelembevételén túl 19 egyedi szorzóval látja el a különböző kiemelt, a községek területén működő oktatási intézményeket, illetve külön nagyságrendi szorzót használ az óvodák esetében (lásd 1. táblázat). Olyannyira bonyolult számítást von maga után, hogy a minisztérium statisztikai alapidokumentumában, amiben a képletbe szükséges statisztikai mutatókat összegzi, nem is a képletbe behelyettesítendő alapadatokat közli az adott szempont kiszámításához, ahogy azt a többi szempont

esetében teszi, hanem egyenesen az eredményt.

Ennek a szempontnak van a legnagyobb súlya a képletben, ez határozza meg a legnagyobb részösszeg eloszlását. Ebből adódóan a teljes elosztást tekintve a legtöbb, vagy legnagyobb oktatási intézményekkel rendelkező önkormányzatok tudnak nagyobb részesedést elérni, amit csak fokoz, ha a 19 kiemelt, külön szorzóval rendelkező intézmény valamelyike is az önkormányzat területén működik. Fontos megjegyezni, hogy a számításakor nem veszik figyelembe az adott iskola működtetőjének kilétét, csak az számít, hogy egy-egy intézmény az adott község területén működik, tehát a magán, egyházi és állami iskolák egyaránt az adott községhez tartoznak a képlet értelmében.

A legmagasabb szorzókat a speciális igényeket ellátó oktatási intézményekhez rendeli a kormányrendelet, mint például a reedukációs központok vagy az iskolaszanatóriumok. Az elterjedtebb intézmények közül aránylag magas szorzóval szerepelnek a művészeti iskolák. Több község esetében is megfigyeltük például, hogy egy csökkentő hatású magassá-

gi és nagyságrendi szorzót pont azzal tudtak ellensúlyozni és átlag feletti egy lakosra jutó adóhányadot elérni, hogy a területükön művészeti iskola működik, ami megfelelő többlet részesedést eredményezett. Például az ország legmagasabb egy lakosra jutó adórészesedésével büszkélkedő Alsólehnic (Červený Kláštor), ahol egy lakosra 2269 euró jutott 2019-ben, a magas átlagát (az országos átlag 407 euróhoz képest) elsősorban a 230 lakosú községben működő művészeti iskolának köszönheti, ámbár itt még a magassági szorzó szintén növeli a bevételt. Tapolybánya (Jastrabie nad Topľou) viszont bevételcsökkentő hatású magassági és nagyságrendi szorzójának ellenére is az ország harmadik legjobb átlagát hozta 2019-ben 1363 euróval egy lakosra, amihez szintén a községben működő művészeti magániskola szorzója járult hozzá legnagyobb részben.

⁴ Az országos adóbevétel 70%-ának 10%-a

1. táblázat: A kiválasztott oktatási intézmények különleges szorzói a 668/2004-es kormányrendelet szerint

Sorszám	A szorzó tárgya	Szorzó
1	Művészeti alapiskola diákja – egyéni foglalkozásban	14,7
2	Művészeti alapiskola diákja – csoportos foglalkozásban	4,8
3	Gyermek az óvodában	27,3
4	Gyermek speciális óvodában	68,2
5	Gyermek egészségügyi intézmény mellett működő óvodában	40,9
6	Gyermek napköziben	6
7	Speciális alapiskola mellett működő napközibe járó gyermek, beleértve a bentlakásos iskolákat is	13,2
8	Egészségügyi intézmény mellett működő napközibe járó gyermek	7,9
9	Potenciális kosztos – alapiskola, speciális alapiskola, gimnázium vagy konzervatórium diákja	1,8
10	Potenciális kosztos – bentlakásos alapiskola, bentlakásos speciális alapiskola, bentlakásos gimnázium, bentlakásos konzervatórium diákja	3,6
11	Nyelviskola hallgatója	0,5
12	Kollégiumban lakó óvodai gyermek, alapiskolai, vagy kollégiumi diák	15,0
13	Kollégiumban lakó diák speciális iskolából	75,0
14	Szabadidőközpontban való oktatás	1,1
15	Gyermek reedukációs központban	117,0
16	Iskolaszanatórium diákja	113,0
17	Pedagógiai szakszolgálati intézmény diákja	0,2
18	Pedagógiai-pszichológiai tanácsadó központ diákja	2,0
19	Az önkormányzat által fenntartott óvodák és alapiskolák épületeinek fenntartására azok diáklétszáma alapján	1,5

62 év feletti lakosok száma

A lakosság arányához hasonlóan egyszerű számítási szempont, amely gyakorlatilag ugyanúgy működik. Az erre elkülönített részösszegekből minden község olyan arányban részesül, amilyen a területén élő 62 év feletti lakosok aránya az ország összes 62 év feletti lakosához képest. Az országban a legnagyobb aránya 2019-ben Pozsonynak volt (8,92%), a legalacsonyabban két község osztozik, Veres (Červeňany) és Meredély (0,00028%). Ennek megfelelően 2019-ben Pozsony ebből a részösszegekből 9,9 millió eurós bevételt kapott, míg a két másik említett község egyenként 313 eurót.

Magassági szorzóval meghatározott szempont

A magassági szorzóval meghatározott részesedést a kormányrendelet a lakossági aránnyal együtt kezeli, mint azt jeleztük, azonban külön figyelmet szentelünk neki egyrészt azért, mert a képlet valójában külön számolja, valamint a működése és hatása – véleményünk szerint – különös figyelmet igényel.

Valójában ennek a szempontnak az alapja is a községek lakosságának aránya az országos lakossághoz képest, de ezt még egy magassági szorzóval kell a számítás során módosítani és így kiszámolni az új arányszámot, amilyen mértékben az adott község az ehhez a szemponthoz tartozó részösszegekből részesedik. A számítás leegyszerűsítve a gyakorlatban úgy zajlik, hogy először kiszámolunk egy alap összeget a lakossági arány segítségével és ebből vonunk le, vagy ehhez adunk hozzá egy további annak megfelelően, hogy milyen hatása van a község magassági szorzójának. A kormányrendelet ugyanis az ország minden községéhez csatol egy magassági szorzót, amelyet egy külön képlet szerint számolnak ki és amely a gyakorlatban 0,75-től 2-ig terjed. Mivel szorzóról van szó, matematikailag elmondhatjuk, hogy amennyiben a szorzó értéke nagyobb, mint 1, akkor a szorzó növeli az adott község részesedését a kiszámított alaphoz képest, míg az 1-nél kisebb szorzók csökkentik azt. Az elemzésben a „csökkentő” hatású szorzó kifejezést használjuk majd az 1-nél kisebb értékű, a „növelő” hatású szorzó kifejezést az 1-nél nagyobb értékű szorzóra. A kritikus tengerszint feletti magasság, amelynél a

szorzó csökkentőből növelőbe fordul 300 méter⁵ (lásd 1. térkép).

A magassági kvótát a községek kezelésében álló épületek eltérő energetikai igényei miatt vezették be – vagyis arra hivatkozva, hogy a magasabban fekvő területeken többet kell fűteni. Ez alapjaiban véve igaz, viszont nagyon leegyszerűsíti a problémát és igazságtalan is egyes községekre nézve. A község tengerszint feletti magassága ugyanis önmagában semmit nem árul el arról, hogy milyen földrajzi adottságokkal rendelkezik – hogy például egy szűk völgyben vagy egy sík fennsíkon található-e, pedig ezek a tényezők erősen hatnak a mikroklímára. Nem veszi figyelembe azt sem, hogy azonos magasságon a keleti országrészben hidegebb telek fordulnak elő, mint nyugaton (erősebb a kontinentális hatás), vagy éppen a hőmérsékleti inverzió hatását, aminek következtében a magasabban található levegő hőmérséklete magasabb, mint az alacsonyabban fekvőé (a hideg megreked egy völgyben). Maga a koefficiens azt sem veszi figyelembe, hogy hány és milyen alapterületű középületet fűt a község – két azonos méretű, de különböző tengerszint feletti magasságon talál-

ható község középületei között jelentős eltérések tapasztalhatóak.

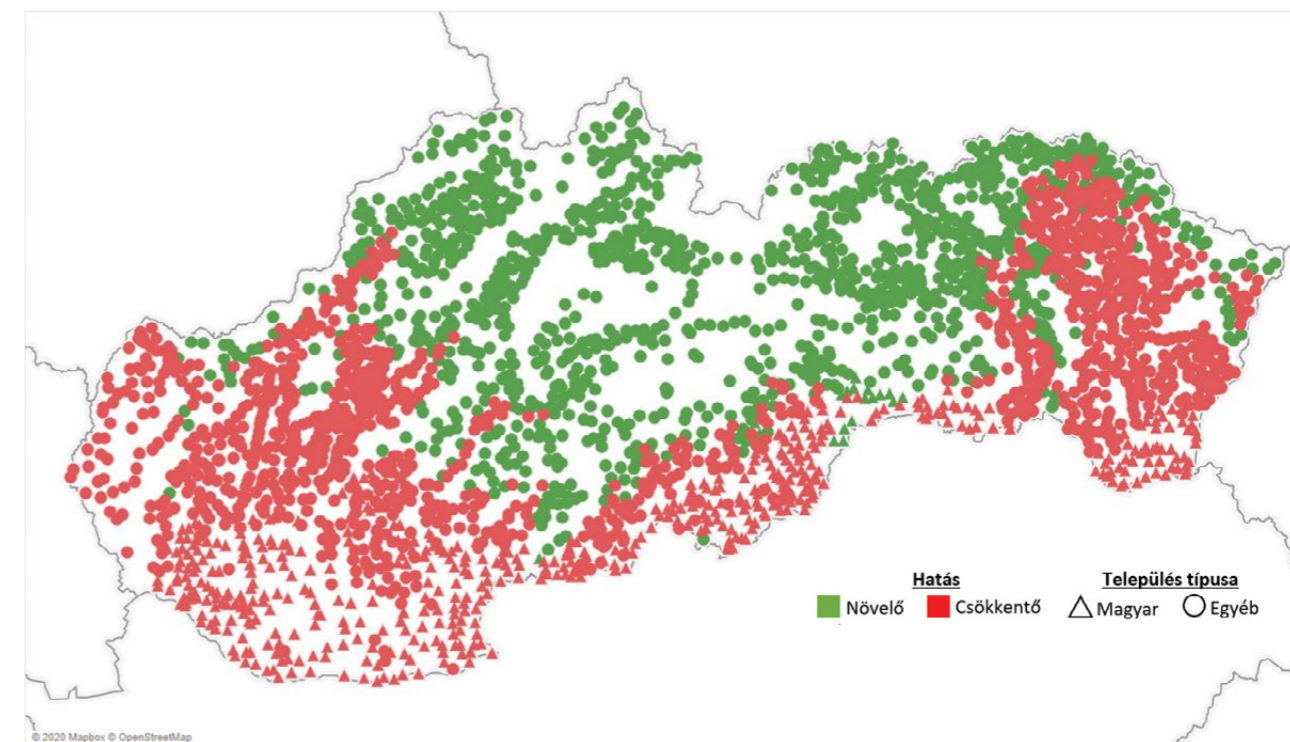
A magassági kvóta meghatározásánál indokként hozták fel még a téli útkarbantartást is, viszont ebben az esetben sem veszik figyelembe a község közúthálózatának hosszát (mint például a szomszédos Csehországban). A magassági szorzó ma már viszont az elmúlt évek során végbement műszaki és technológiai változások miatt is megkérdőjelezhető, ugyanis a jelenleg elérhető hőszigetelési és fűtési megoldások jelentősen csökkenthetik a község fűtési kiadásait. Emellett figyelmen kívül hagyja, hogy az alacsonyabban fekvő községeknek szintén megvannak a saját specifikus kiadásai és igényei, amelyekre nem kapnak ilyen jellegű többlet forrást.

Alapvetően összesítve elmondható, hogy ha még el is fogadnánk azt az érvelést, hogy bizonyos magasabban fekvő községek ilyenemű többlet igényei magasabb adóhányadot vonjanak maguk után, akkor ezeket csakis számszerűsítve és arányosítva fogadhatjuk el. Ez az elem azonban hiányzik, és csakis a tengerszint feletti magasságot veszik figyelembe annak megerősítésére, hogy adott község-

nek plusz forrásra van szüksége. Mindaddig, amíg a feltételezett különleges szükségletek meglétét kizárólag az

adott község fekvésével határozzuk meg, az elosztási rendszer nem lehet objektív.

1. térkép: A magassági szorzó hatása az ország községeire

Az ország 2887 önkormányzata közül⁶ 1211-nek jut növelő magassági szorzó, ezekhez csoportosítják át a fennmaradók 1676 önkormányzattól elvont összeget. Különösen diszkriminatívnak tekintjük ezt a szempontot amiatt, hogy az ország magyarlakta régiói tipikusan az alacsonyabban fekvő, síkvidéki térségek az ország déli részében. Az 512 magyarlakta község közül

mindössze 18⁷ rendelkezik növelő magassági szorzóval. Közülük tizenöt a legmagasabban fekvő magyarlakta járásban, a rozsnyóiiban található, további kettő a rimaszombati, egy pedig a lévai járásban. A csökkentő szorzójú községek harmada magyar. A legmagasabb szorzó Deménvölgyhöz (Demänovská Dolina) tartozik, az értéke pedig kerekén 2, míg a legala-

⁵ A 300 méter feletti községek szorzója 1-nél nagyobb, míg alatta 1-nél kisebb.

⁶ Pozsony és Kassa városrészeit az adóelosztási rendszer nem kezeli külön, így a két város egy-egy egységnek számít, a városrészek közti további elosztást saját körben szabályozzák

⁷ Barka (Bôrka), Csucsom (Čučma), Gömörhosszúszó (Dlhá Ves), Dernő (Drnava), Ipolyfödemes (Ipeľské Úľany), Kecő (Kečovo), Kiskovácsvágása (Kováčová), Várhosszúrét (Krásnohorská Dlhá Lúka), Krasznahorkaváralja (Krásnohorské Podhradie), Berzétékőrös (Kružná), Gömörlipóc (Lipovec), Hárskút (Lipovník), Lucska (Lúčka), Rozsnyó (Rožňava), Rozsnyórudna (Rudná), Szilice (Silica), Szádvárborosa (Silická Brezová), Szeleste (Slizké)

csenyebb szorzó Bodrogszögé (Klin nad Bodrogom), 0,75. Utóbbi község magyarul lakta.

A magassági szorzó hatására a gyakorlatban két azonos lakoslétszámú, illetve szintén azonos, vagy összehasonlítható oktatási infrastruktúrával rendelkező, de különböző tengerszint feletti magasságon található község adóbevétele között jelentős eltérések figyelhetők meg (a község méretétől függően akár több tízezer - százezer eurós eltérés is lehet).

Néhány példa: Nagymegyér városa (Veľký Meder) évi 92 ezer euróval kap kevesebb támogatást, míg a hasonló méretű Szepessümege (Smičany) az Iglói járásban 102 ezer eurós többlettel gazdálkodhat. Ipolyságon az éves veszteség 68 ezer euró, míg az azonos méretű Újbánya (Nová Baňa) a Zsarnócai járásban 70 ezer eurós bónuszt kap a magassági kvótából. A Tornaljától (Tornalá) elvett 46 ezer euró pedig Karásznó (Krásno nad Kysucou) 44 ezer eurós többletében köszön vissza. A rendszer eredménye így az, hogy például Királyhelmece (Kráľovský Chlmec) egy lakosa 49 euróval, Érsekújvárá (Nové Zámky) 38 euróval, Bodrogszerdahelyé (Streda nad Bodrogom) 34 euróval, Nagycétényé (Veľký Cetín) 31 euróval ér kevesebbet, mint egy azonos méretű, de ma-

gasabban fekvő község egy lakosa.

Nagyságrendi szorzóval meghatározott szempont

A másik olyan szempont, amely diszkriminatív jellegűnek tekinthető a képletben, a nagyságrendi szorzó. Hasonlóan a magassági szorzóhoz, ez is a lakossági arányt módosítja, és ugyanúgy lehet csökkentő és növelő hatású attól függően, hogy egynél nagyobb vagy kisebb. A kormányrendelet hét nagyságrendi csoportot állapít meg, amelyekhez egy-egy szorzó párosul. A hét közül 1-1 külön kategória Pozsony és Kassa városa, amelyek saját szorzót kapnak. Rajtuk kívül még egy csoport, az 50-ezer lakos fölötti városok kaptak növelő szorzót, az összes többi csoport szorzója kisebb, mint egy (lásd 2. táblázat).

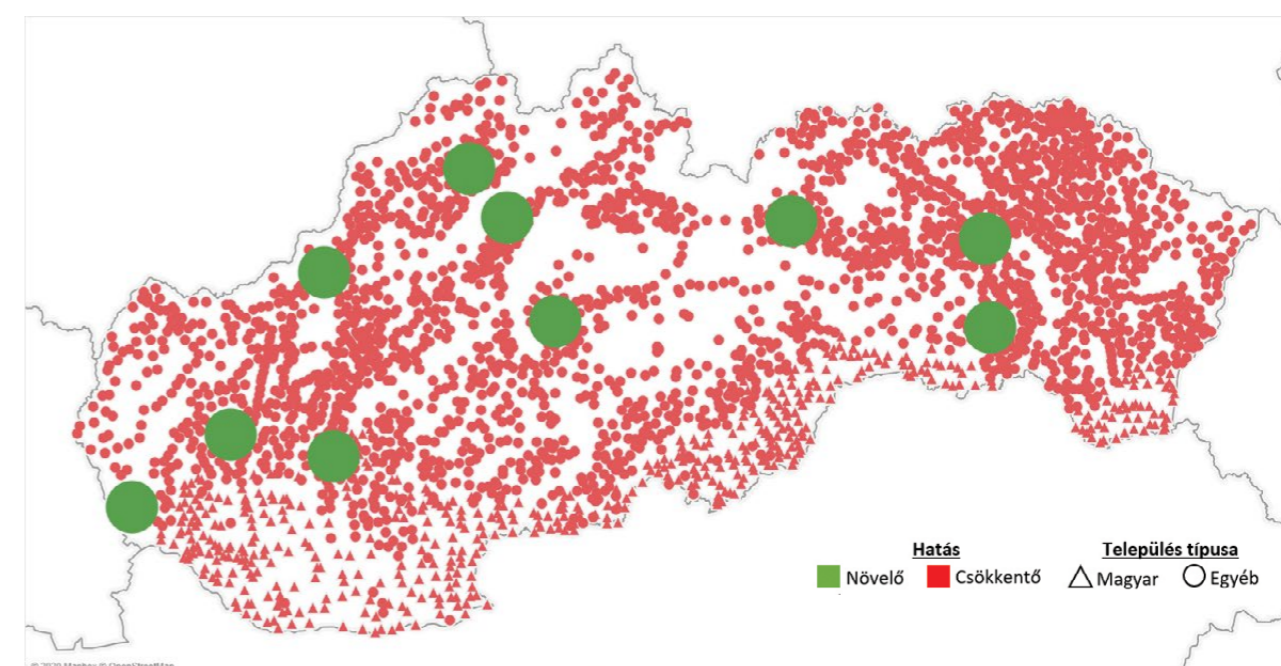
2. táblázat: A nagyságrendi szorzó meghatározása

Nagyságrendi kategória (lakosok száma)	Szorzó
1-1000	0.89
1001-5000	0.9
5001-10000	0.91
10001-50000	0.94
50001-100000	1.13
Kassa	1.5
Pozsony	2.35

A nagyságrendi szorzó tehát a nagyvárosokat hozza előnyös helyzetbe. Pozsonyt és Kassát beleértve összesen tíz város van az országban⁸, amelynek a szorzója növelő. Az összes többi községtől ezekhez csoportosítanak át forrásokat. Érdekes még, hogy minél kisebb egy község, önmagához képest, például saját költségvetésének százalékában kifejezve annál nagyobb részben járul hozzá a nagyvárosok többletéhez. Olyan városok kapnak többlet támogatást, amelyek saját gazdasági ereje és lehetőségei akár az ipar, akár a turizmus, akár egyéb gazdasági ágazatok terén ezt nem teszik indokoltá. Más országokban inkább fordított trendeket figyelhetünk meg, és a nagyobb, erősebb egységek a szolidari-

tás elve jegyében támogatják a kisebb vagy gyengébb közigazgatási egységeket. A térképre vetítve szépen látszik, hogy szípolozza a tíz nagyváros az összes többi községet az országban ebből a szempontból (lásd 2. térkép). Érdekes kérdés számunkra, hogy mi- ben különbözik a nagyságrendi szorzó a lakossági aránytól. Valójában minél nagyobb egy község lakosságának aránya az országosból, annál nagyobb szorzóval bír, még ha szinte minden esetben ez a szorzó csökkenti is a bevételeit. Így tehát a szorzó egy, már a képletben lévő elemet, a lakosság méretén alapuló szempontot alkalmazza újra, csak ebben az esetben nagyobb súllyal és tíz esetet kivéve diszkriminatív módon.

2. térkép: A nagyságrendi szorzó hatása az ország községeire

8 A megyei székhelyek, valamint Turócszentmárton (Martin) és Poprád (Poprad)

A magassági és a nagyságrendi kvóta működése

Ezzel a két szemponttal együtt is foglalkozunk, ugyanis ezeket tekintjük a rendszer azon elemeinek, amelyek diszkriminatívak, illetve amelyeknél hiányoljuk az objektivitást az alkalmazásukkor. A két szorzó csökkenti vagy növeli az adott község részesedését, mindig más községek kárára vagy javára. Az adatok feldolgozásakor ezért létrehoztunk egy egyedi mutatót, amely azt az értéket számítja ki, amittől az adott község a két szorzó együttes hatásának köszönhetően esik, vagy amennyivel több forráshoz jut. Tehát ezzel az összeggel lehetne magasabb vagy alacsonyabb a község részesedése, amennyiben a két diszkriminatív elem nem fejtene ki semmilyen hatást.

Meg kell jegyeznünk, hogy amennyiben a két kiemelt szempontból ki szeretnénk vonni a diszkriminatív elemet, a gyakorlatban ezeket meg kellene szüntetnünk, ugyanis ezekben teljesen értelmüket veszítenék és azonosak lennének a lakosság aránya alapján meghatározott szemponttal. Jelenleg azonban a községi önkor-

mányzatok között elosztásra kerülő adóbevétel majdnem felét, 45%-át pont ezek a szempontok és a beléjük épített szorzók határozzák meg, komoly egyenlőtlenségeket okozva összehasonlítható községek között.

Az elemzés során azt tapasztaltuk, hogy számos község viszont ellensúlyozni tudja a magassági és nagyságrendi kvóta okozta esetleges hátrányt. Elsősorban a szélesebb oktatási infrastruktúra tud olyan többletet jelenteni, amely kipótolhatja a két szorzó okozta kiesést. Sok esetben látjuk, hogy egy nagyobb általános iskola, művészeti iskola vagy egyéb oktatási intézmények, amelyek esetleg magas saját különleges szorzóval rendelkeznek, nagyobb részesedést biztosítanak egy-egy községnek és ezzel az egy főre jutó átlagbevétel akár az országos átlagot is meghaladhatja. Ezekben az esetekben is magasabb lenne azonban a részesedés, ha egy esetleges csökkentő hatású magassági vagy nagyságrendi szorzó nem venne el forrásokat a községtől.

Elemzés

A következőkben a számítási képlet alkalmazásából származó adatok elemzését és összehasonlítását végezzük el. A számítások az államkincstári zárszámadásból származó valós adóbevételekből és annak megyék és községi önkormányzatok közötti valós elosztásából indultunk ki. Utóbbi összegre alkalmaztuk a kormányrendeletben közölt és fentebb bemutatott képletet, valamint az egyes, már korábban körülírt sarkalatos pontokat külön kiszámítottuk.

Ilyen sarkalatos pont például a községnek a fennálló rendszerből fakadó vesztesége vagy nyeresége. Ahogy azt már említettük, ez az összeg a különbség a község valós részesedése és a két diszkriminatív szorzó elhagyásával elérhető potenciális részesedés között. Ezt egész eurókban fejezzük ki. A járási vagy országos összesítésnél ezen nyereség/veszteség az összhatás értéke, tehát a járás községeinek veszteségéből levonjuk a járás községeinek nyereségét és az adja a végső

nyereség/veszteség összegét, tehát az összesített teljesítményt.

Az elemzés fontos pontja a magassági szorzó hatásának vizsgálata, illetve az adott járásokon belül a községek fekvésének összehasonlítása. Ehhez az egyes járások domborzati viszonyait is ismertetjük nagy vonalakban, ami a községek elhelyezkedésénél szolgál támpontként. Ezzel kívánjuk bemutatni, hogy a szorzó működése akár járásokon belül is mekkora különbségeket idéz elő a községek fekvése okán. A szorzó hatását leggyakrabban azzal szemléltetjük, hogy a számítási folyamatban első lépésként meghatározott alapösszeget⁹ a példa kedvéért 100 eurónak vesszük és bemutatjuk, hogy ebből a 100 euróból mennyit veszít vagy nyer a község. Emellett néhány esetben %-ban adjuk meg a hatást.

Az elemzés során bevezettünk egy olyan mutatót, amely a községek teljes adóhányadát egy lakosra bontja, azaz az egy lakosra jutó átlagos adó-

⁹ Lásd feljebb a szempontok leírását

hányadot adja meg. Ezt gyakorlatilag egy-egy lakos „értékének” tekinthetjük az adóelosztási rendszerben. Ez a mutató talán a leginkább összehasonlítható a községek között, ezen kívül pedig az országos és járási átlaghoz is viszonyítani tudjuk. Az országos átlagot a teljes adóbevétel 70%-ának egy lakosra eső elosztásával kapjuk, tehát a községek között szétszórott összeget átlagoljuk egy lakosra országosan. Ez 2019-ben egész euróra kerekítve 407 Euró.

Fontos megjegyeznünk, hogy az elemzés során a nagyságrendi szorzóval nem foglalkoztunk külön, ugyanis ez mindössze tíz esetben növeli az adóhányadot, és mivel az elemzés legfontosabb része a magyarlakta járások eredményeinek részletes bemutatása, ezek közül pedig egyikben sem található a tíz növelő szorzójú nagyváros valamelyike, azaz minden vizsgált járás és község esetében a szorzó csökkentő. Ezt néha csak emlékeztetésül jegyezzük majd meg.

Az elemzés céljaira megkülönböztetjük a magyarlakta, illetve nem magyarlakta községeket, amelyeket a 221/1999. számú kormányrendelet¹⁰ alapján határozunk meg. Mivel a ren-

delet több olyan községet is magyarulaként ismer el, ahol a lakosság aránya nem éri el a törvényileg előírt 20%-ot, illetve több olyan községet nem tekint annak, amelyen ez az arány teljesül, a pontosság kedvéért gyakran a „kormányrendelet szerint/ értelmében magyarulakta” kifejezéssel, vagy ennek más formáival jelöljük a magyar községeket, de azokban az esetekben is, ahol az egyszerűség kedvéért csak a „magyar” vagy „magyarnak számító” kifejezést használjuk egy-egy községre, szintén az említett kormányrendelet meghatározását alkalmazzuk.

A térképek esetében a magyarnak számító községeket háromszöggel, a többi községet körrel jelöljük, az aktuális mutatót pedig a szín határozza meg.

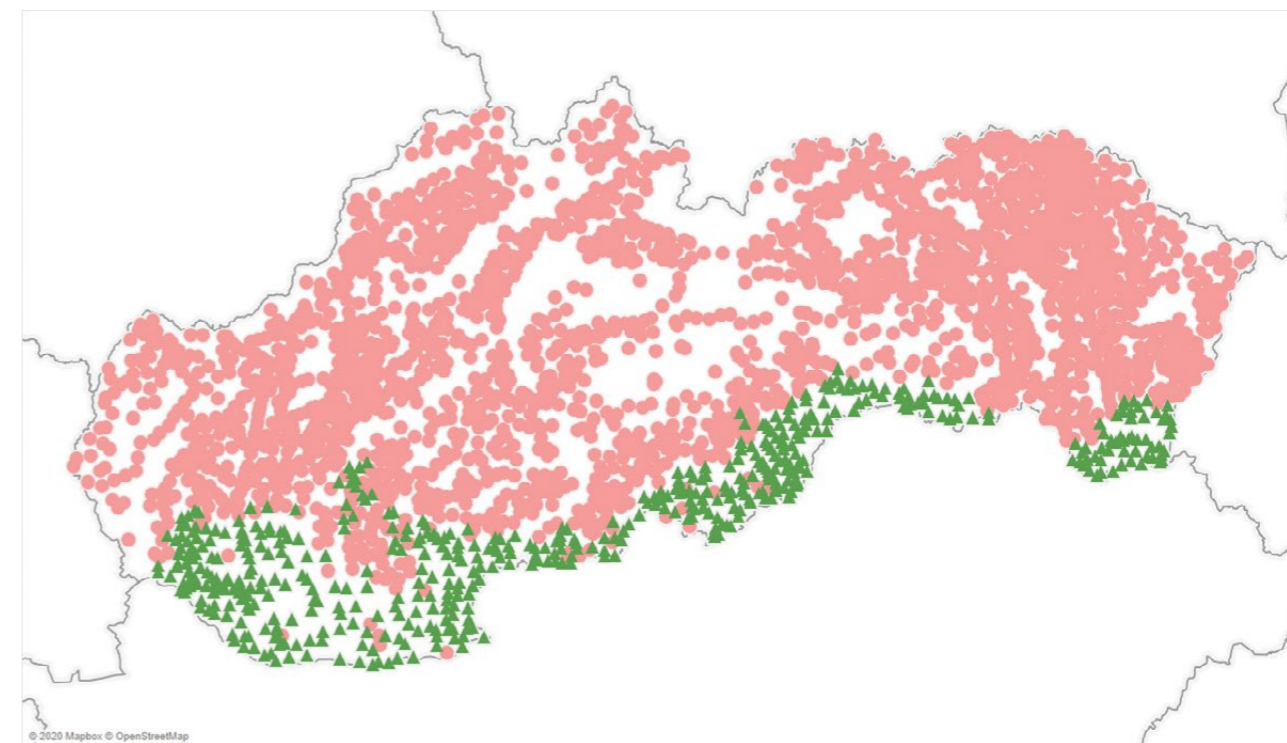
A járások bemutatása előtt röviden leírunk egy országos összképet is, hogy érzékeltesük az országon belüli különbségeket, illetve, hogy összehasonlítási pontot adjunk a további elemzéshez.

Országos áttekintés

Szlovákia domborzati viszonyait elsősorban a Kárpátok vonulata határozza meg, csak az ország nyugati és keleti felében találhatóak nagyobb kiterjedésű síkságok, mégpedig nyugaton a Dunamenti-alföld és az Erdőháti-alföld, keleten pedig a Kelet-szlováki-

ai-alföld. Az ország 2887 községe közül¹¹ az 221/1999-es kormányrendelet értelmében 512 számít magyarok által lakottnak. Ezek az ország déli határa mentén találhatóak, a Dunamenti-alföld területén alkotnak jelentős tömböt, illetve Gömörben és a Bodrogközben található még egy-egy tömbterület (lásd 3. térkép).

3. térkép: A 221/1999-es kormányrendelet értelmében magyarnak számító községek (zölddel jelölve)

Az ország legmagasabban fekvő községe, Deménvölgy (1109 méter) és a legalacsonyabban fekvő Bodrogszög (97 méter) között több, mint egy kilométer a szintkülönbség. Az ezek-

nek megfelelő magassági szorzókból adódóan előbbi község minden 100 megítélt alap euróhoz még 100 többleteurót, míg utóbbi ugyanazon 100 euróból 75-öt kap. A magyar községek

¹⁰ A Szlovák Köztársaság Kormányának rendelete, amely azon községek jegyzékét tartalmazza, melyekben a Szlovák Köztársaság nemzeti kisebbséghez tartozó polgárai a lakosság legkevesebb 20%-át alkotják

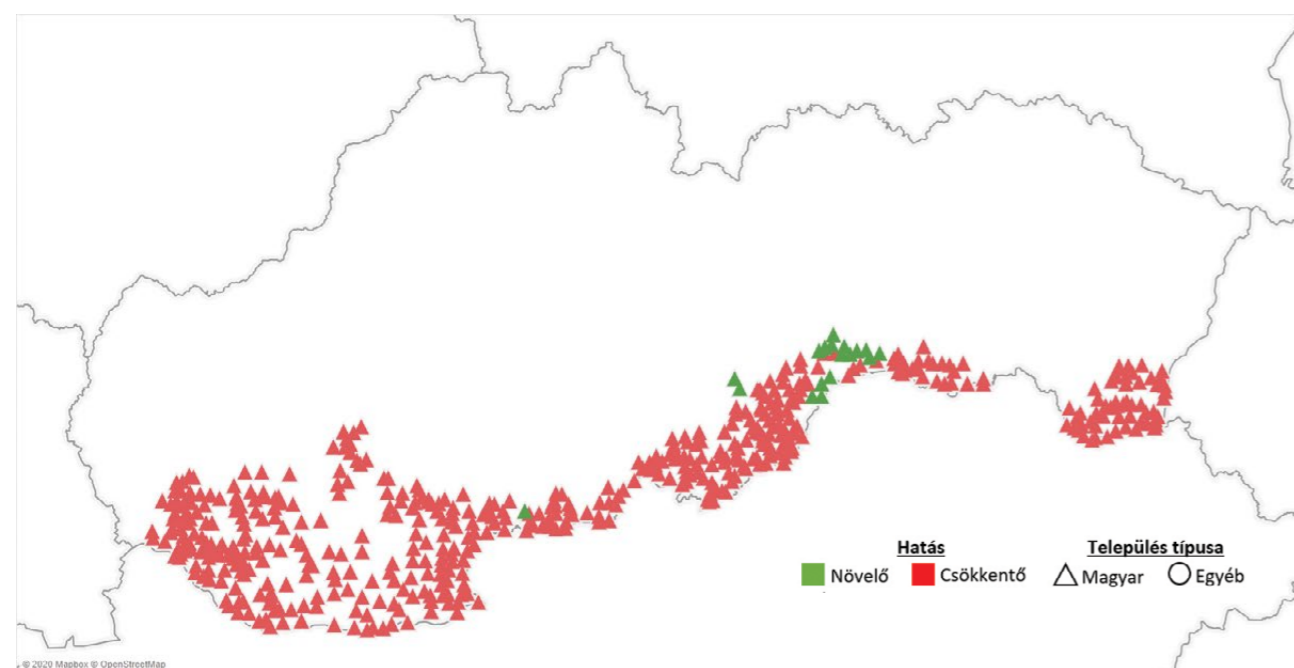
¹¹ A pozsonyi és kassai városrészeket egynek számítva

átlagos tengerszint feletti magassága nagyjából fele a kritikus 300 méternek, mégpedig 162 méter, míg a többi község átlaga 341. Ebből is látszik, hogy a magyarlakta vidékek magasságban és ennek megfelelően a magassági szorzó átlagos értékében is elmaradnak az ország többi részétől.¹² A magyar községek átlagos magassági szorzója 0,8302, míg a fennmaradó községké 1,0513.

A húsz legkisebb szorzóval rendel-

kező község közül tizennyolc számít magyarnak. Ezek mindegyike a Tőke-terebesi vagy Nagymihályi járásban található.¹³ Az 512 magyarlakta község közül csak 100 haladja meg a 200 méteres tengerszint feletti magasságot. 300 méter feletti magasságban pedig mindössze tizennyolc magyarlakta község fekszik. Az átlagos magassági szorzót tekintve a magyar községek minden 100 euróból átlagosan 17 eurót veszítenek el a szorzó működése által (lásd 4. térkép).

4. térkép: A magassági szorzó hatása a magyarlakta községeken

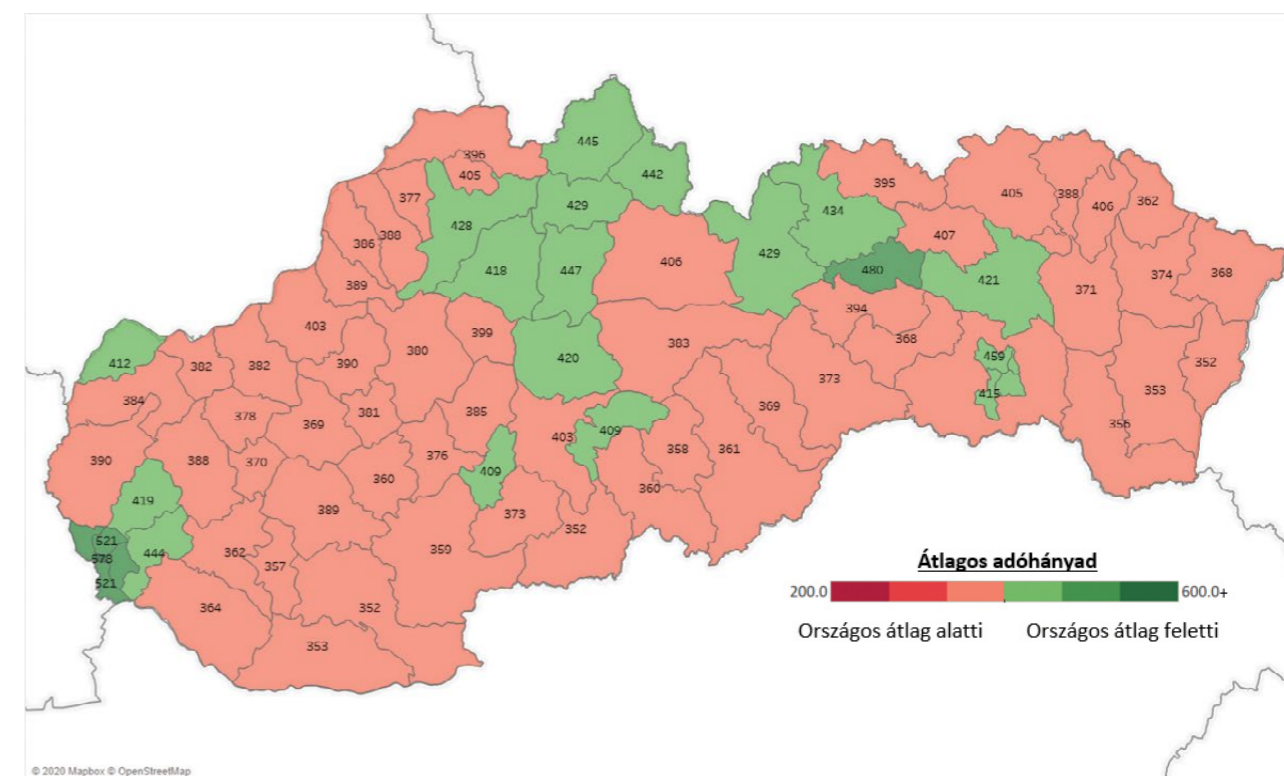
¹² Mindamelllett a nem magyarlakta alacsonyabban fekvő térségek, mint például az Erdőhát hasonlóan hátrányos helyzetben vannak.

¹³ A 20-ból fennmaradó két szlovák község szintén a Nagymihályi járásban fekszik.

Bár az egy főre jutó átlagot tekintve a magyar községek többségében az országos átlag alatt teljesítenek, nem a legrosszabb eredményeket érik el. A tíz legalacsonyabb egy főre jutó adóhányaddal rendelkező önkormányzat közül három számít magyarlakta községnek, míg a tíz legmagasabb közül egy. Szlovákia legmagasabb egy főre jutó átlagát Alsólehnic érte el, amely egy lakosára számított 2262 euróval többszörösen meghaladta az országos középértéket. A legalacsonyabb átlaggal a galántai járásbeli Alsóhatár (Dolný Chotár) szerepel, amely egy lakosára 213 euró adóbevételt kapott vissza, ami az alsólehnicai összeg nem egész 10%-a.

Országos átlag (407 euró/lakos) fölötti eredményt 39 magyarlakta község tudott elérni, tehát a magyar községek 8%-a. Ugyanez az arány a többi község esetében 16%. Az összesen 2887 község közül 410 (14%) teljesített az átlagnál jobban. A magassági szorzó és az egy főre jutó átlag közötti összefüggés kimutatható a tíz legjobb és legrosszabb eredményt elért község esetében is. A tíz legjobb eredményt elért közül ugyanis hét esetében van növelő hatása a szorzónak, míg a tíz legalacsonyabb átlagot termelő mindegyike csökkentő hatású szorzót kapott a rendelet értelmében.

5. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben az egyes járásokban az országos átlaghoz képest

Az abszolút értékben vett többletet vagy veszteséget tekintve, amelyet a két diszkriminatív szorzóval meghatározott szempontból számítunk, 2642 község vesztese a szlovák adóviszsaosztási rendszernek, ezektől 82,5 millió euró került átcsoportosításra a 245 többletet termelő község felé. Utóbbiak közül egy sem magyarlakta, tehát nincs olyan magyar község, amely a két szorzó egyesített hatásával többletbe jutna. A kormányrendelet szerint magyarlakta községek vesztesége a két vizsgált elem következtében 2019-ben 22,5 millió euró. A legnagyobb kiesés Érsekújvár városát sújtotta, amely több, mint egy millió eurót veszített.

A tizennyolc növelő magassági szorzójú magyarlakta község a nagyságrendi szorzó hatására több forrást veszített, mint amekkora plusz bevételt

a magassági szorzó biztosított. Velük együtt összesen 970 olyan község van Szlovákiában, amely növelő magassági szorzója nem tudja ellensúlyozni a nagyságrendi szorzó okozta kiesést, és így az összhatást tekintve pénztől esik el. Ez a növelő magassági szorzójú községek 80%-a.

A magyarlakta járások és községek az összhatást tekintve is vesztesei a fennálló adóelosztási rendszernek. Még azok a községek is, amelyek az országos átlag fölött teljesítenek egy lakosra számítva, forrásoktól esnek el a magassági és nagyságrendi szorzók hatására, tehát egy igazságosabb helyzetben még magasabb átlagot tudnának elérni. Komoly különbségek mutatkoznak régiókon belül is, amelyeket a magyarlakta járásokat egyenként elemezve mutatunk be (lásd 5. térkép).

Járási nagytó

Szenci járás

Járási adatok

Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019-ben: 444 €

Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019-ben: +37 €

Átlagos tengerszint feletti magasság: 130 m

Legalacsonyabban fekvő község: Pozsonyboldogfa (Boldogfa), Nagyborša (Hrubá Borša) és Újvilág-Kesnyő (Nový Svet, mind 123 m)

Legmagasabban fekvő község: Szenc (148 m)

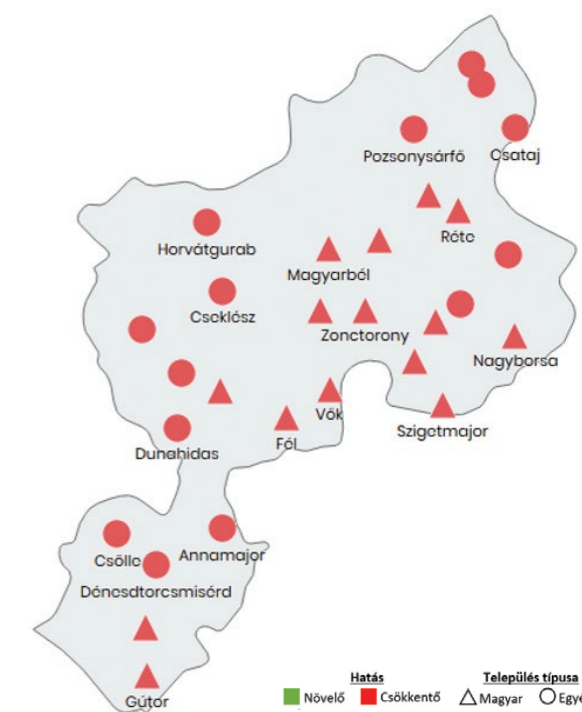
Anyagi veszteség 2019-ben: 2 512 895 €

Anyagi veszteség 2014 óta: 10 887 700 €

A Szenci járás 29 községe közül 15 magyarlakta a kormányrendelet értelmében. Mivel az egész járás a Duna menti-alföldön fekszik, a járás összes községe csökkentő hatású magassági szorzóval rendelkezik. Ennek megfelelően a rendszer fennállása óta a járás összes községe forrásokat veszít az adóelosztás folyamatában. Három község osztozik a legalacsonyabban fekvő címen. Ezek mind 123 méteres tengerszint feletti magasságban találhatóak, 0,7821-es magassági szorzóval, ennek eredményeképpen 100

euróból mindössze 78,21 eurót kapnak meg. A járás összes magyarlakta községe, Szencet leszámítva, hasonló magasságban helyezkedik el (123-129 m) és így az anyagi vesztesége a magassági szorzóból szintén hasonló nagyságrendekben mozog. A járás legmagasabban fekvő községe, Szenc is mindössze 140 méteren fekszik, tehát a szorzó tekintetében nagyon messze van a 300 méteres határtól, ami fölött a szorzó növelné a község adóhányadát.

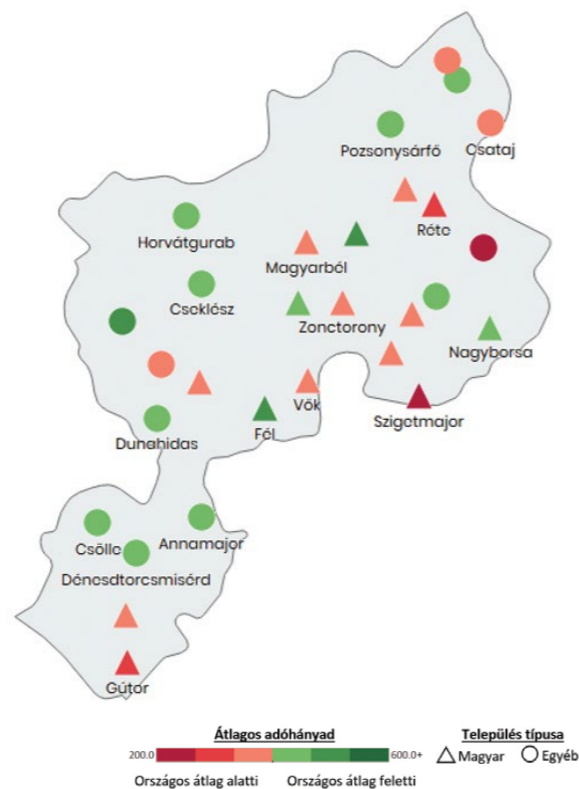
6. térkép: A magassági szorzó hatása a Szenci járásban

A teljes adóelosztási rendszer végeredménye a Szenci járásban az, hogy 2019-ben a járás községein átlagosan 444 euró jutott egy lakosra. Az országos 407 euró átlaghoz képest tehát a járás átlagon felül teljesít, ám ha az egyes községeket és főleg magyarlakta községeket nézzük meg, sokkal árnyaltabb képet kapunk. A 29 községből 14-ben jut egy főre átlag feletti adóbevétel, de ebből mindössze négy magyar, amiből az egyik maga Szenc városa. A tizenöt magyarlakta községből tehát tizenegyen kisebb az egy főre jutó adóhányad, mint 407 euró. Az átlag alatti községek közül is a legjobban Éberhard (Malinovo) szerepel 395 euró/fő eredménnyel, a legalacsonyabb egy főre jutó adóhányadot Szigetmajoron (Hurbanova Ves) figyelhetjük meg, ahol egy főre mindössze 220 euró jutott.

Az adóelosztási rendszer eredményeként a Szenci járás községei 2019-ben összesen 2,5 millió euró bevételtől estek el, amelyeket más régiókba csoportosítottak át a magassági és nagyságrendi szorzók miatt. Ebből a magyarlakta községekre 1,2 millió eurós kiesés jut. Az elmúlt hat évben ugyanez a veszteség összesen majdnem 11 millió euró, amiből a magyarlakta községek vesztesége 5,1 millió euró.

7. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Szenci járásban az országos átlaghoz képest

Dunaszerdahelyi járás

Járási adatok

Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 364 €
Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -43 €

Átlagos tengerszint feletti magasság: 118 m
Legalacsonyabban fekvő község: Kulcsod (Ključovec) és Csilizradvány (Čiližská Radvaň, mindkettő 110 m)

Legmagasabban fekvő község: Csallóközcsütörtök (Štvrtok na Ostrove, 128 m)

Anyagi veszteség 2019-ben: 3 744 558 €

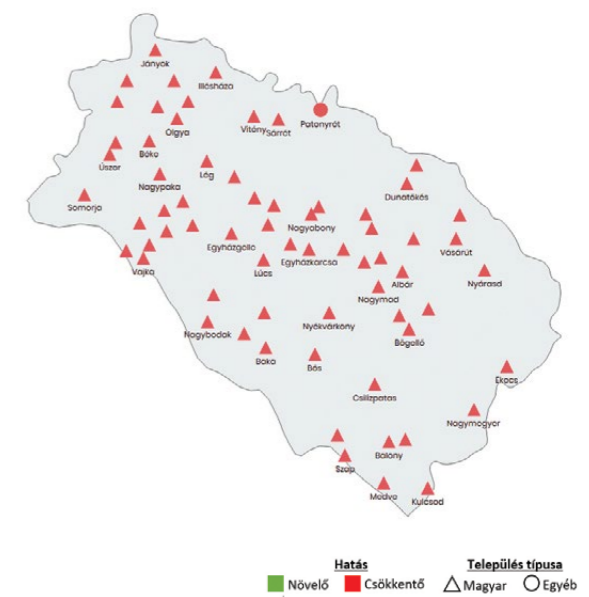
Anyagi veszteség 2014 óta: 17 412 003 €

A Dunaszerdahelyi járás a Komáromival együtt a legerősebb tömbmagyar területnek számít, és ez teljesen megmutatkozik a községek nemzetiségi összetételén is. 67 községe közül mindössze egy, Patonyrét nem magyarlakta a kormányrendelet értelmében, ám lakossági arányát tekintve lakosainak majdnem 75%-a magyar.¹⁴ Mint a többi nyugat-szlovákiai magyarlakta járás, a Dunaszerdahelyi is teljesen a Dunamenti-alföldön fekszik, így a magassági szorzó a járás összes községén csökkenti az önkormányzatok adóhányadát. A legalacsonyabban és legmagasabban fekvő község közötti szintkülönbség mindössze 18 méter.

¹⁴ Patonyrét 2001-ben önállósult, az említett kormányrendeletet az elfogadása után viszont egyetlen alkalommal sem módosították.

A járásban a legalacsonyabb magassági szorzó 0,7661 (Csilizradvány és Kulcsod), a legmagasabb 0,7833, tehát még a legmagasabb szorzóval rendelkező Csallóközcsütörtökben is 100 euróból mindössze 78,33 euró kerül a bevételi tételek közé, a fennmaradó 21,67 euró pedig a magasabban fekvő régiók többletét képezi.

8. térkép: A magassági szorzó hatása a Dunaszerdahelyi járásban

A járás községein egy lakosra átlagosan 364 euró adórészesedés jutott 2019-ben, ami fejenként 43 euróval kevesebb, mint a 407 eurós országos átlag. Mindössze öt község teljesített átlag felett ezt a mutatót tekintve, mégpedig Nagymagyar (Zlaté Klasy, 445 euró), Somorja (Šamorín, 449 euró), Duna-

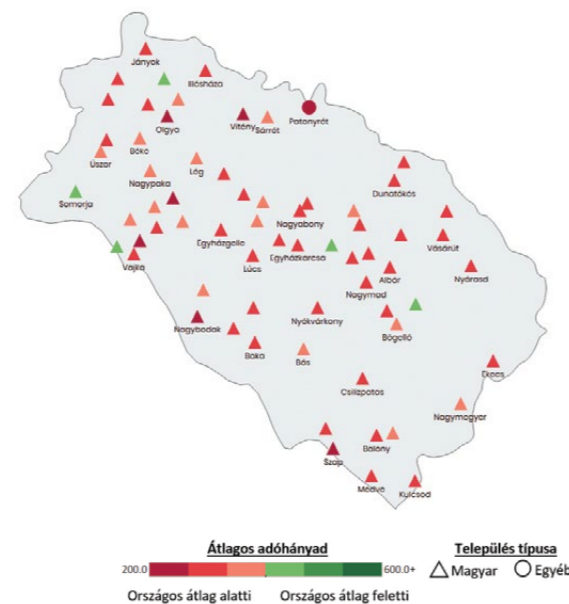
szerdahely (416 euró), Alistál (Dolný Štál, 445 euró) és Dobrogaz (Dobrohošť, 427 euró). Ezek tehát ellensúlyozni tudták a magassági és nagyságrendi szorzó okozta kiesést, akár méretüknek, akár a területükön működő iskoláknak köszönhetően. A fennmaradó 62 községben az egy főre jutó adóhányad 407 euró alatt maradt a tavalyi évben.

A járás községeinek harmadában olyanra káros a magassági és nagyságrendi szorzó hatása, hogy egy főre kevesebb, mint 300 euró adóhányad jutott tavaly. A leginkább károsult községek közé tartozik például Olgya (Oľdza, 218 euró), Vitény (Bellova Ves, 221 euró), Macháza (Macov, 221 euró), Szap (Sap, 222 euró) vagy Patonyrét (Potônske Lúky, 222 euró). Tovább vizsgálódva pedig 53 olyan községet találunk, ahol az országos átlaghoz képest a különbség több, mint 50 euró egy lakosra számítva. Egyértelműen látszik tehát, hogy a járás összes községe határozottan hátrányos helyzetben van a jelenlegi adóelosztási rendszerben.

A végeredmény így az, hogy nemcsak a magyarlakta járások közül, de országosan nézve is a Dunaszerdahelyi járás a második leghátrányosabban

érintett járás (az Érsekújvári után), amennyiben az éves anyagi veszteséget vesszük figyelembe. A járás községei 2019-ben összesen több, mint 3,7 millió eurótól estek el, míg ugyanez az összeg az elmúlt hat évre összegezve majdnem 17,5 millió euró. Ennyivel kaptak volna többet a járás községei, ha az adóelosztási képlet nem venné figyelembe a község tengerszint feletti magasságát, illetve a nagyságrendi besorolását.

9. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Dunaszerdahelyi járásban az országos átlaghoz képest

Komáromi járás

Járási adatok

Egy főre jutó adóhányad 2019: 353 €

Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -54 €

Átlagos tengerszint feletti magasság: 115 m

Legalacsonyabban fekvő község: Karva (Jastrabá, 107 m)

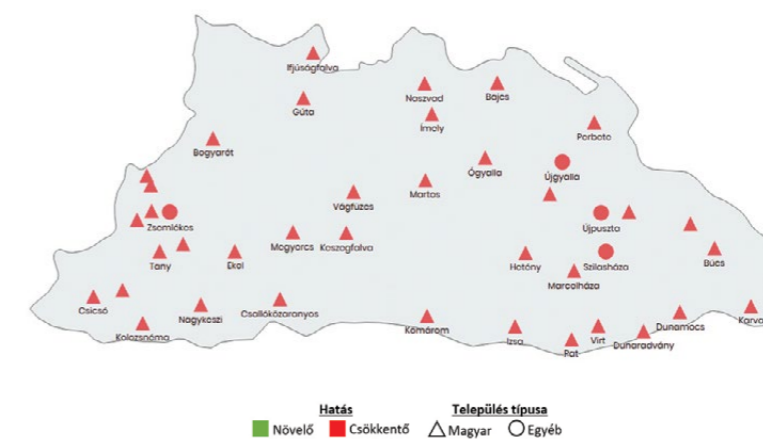
Legmagasabban fekvő község: Újpuszta (Mudroňovo, 157 m)

Anyagi veszteség 2019-ben: 3 111 855 €

Anyagi veszteség 2014 óta: 14 796 349 €

A Komáromi járás, ahogy az előző két említett is, a Dunamenti-alföld (a Kisalföld Szlovákián belüli) déli részén fekszik, ennek megfelelően a járás összes községe a 300 méteres tengerszint feletti magassági határ alá esik, tehát a magassági szorzója csökkentő hatású. A magassági szorzó alapján meghatározott forrásból tehát az összes község pénzt veszít. Még a legmagasabb szorzóval rendelkező Újpuszta is az ebben a kategóriában megítélt alapösszeg 82%-át kapja csak meg a szorzó hatása miatt.

10. térkép: A magassági szorzó hatása a Komáromi járásban

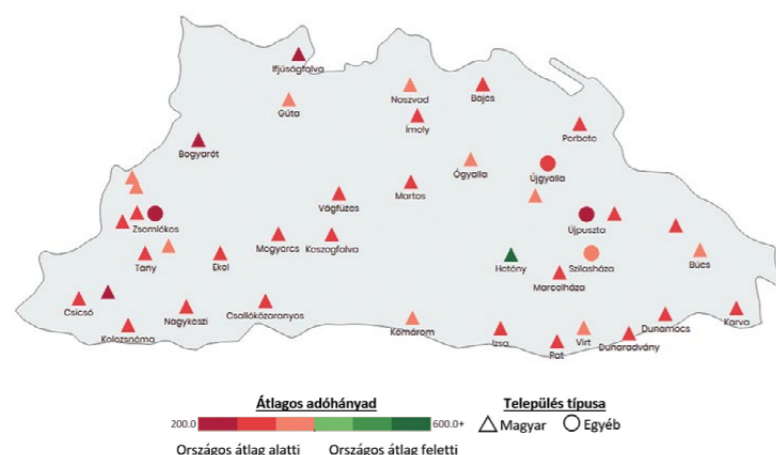
Mindössze egy község tud átlag feletti egy főre jutó adórészesedést felmutatni. Ez a község Hetény (Chotín), amely bár a magassági és nagyságrendi szorzóját tekintve is forrásokat veszítene, viszont a helyi iskolák ma-

gas szorzójának köszönhetően ellensúlyozni tudja a két vitatható kvóta hatását. Így Hetényben a 2019-es egy főre jutó adóhányad messze az országos átlag fölötti, 696 euró volt. A második legmagasabb egy főre jutó be-

vételt a járásban Ógyalla (Hurbanovo) érte el, viszont az érték itt már mind-

össze 398 euró, tehát 9 euróval kevesebb, mint az országos átlag.

11. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Komáromi járásban az országos átlaghoz képest

A legalacsonyabb egy főre jutó adóhányad mutatóján a járásban két falu osztozik. Zsemlekes (Lipové) és Ifjúsághalva (Dedina Mládeže) messze elmaradva az országos átlagtól, egyaránt 224 euró egy főre jutó adóbevételben részesült 2019-ben, tehát az országos átlag alig fele jutott egy lakosra az említett községeken. Nem sokkal jobb Újpuszta helyzete sem, amely 226 eurót kapott egy főre, de 300 euró/lakos alatt van még további tíz község, köztük olyan nagyobb méretűek is, mint Izsa (Iža, 297 euró), Keszegfalva (Kameničná, 294 euró), Csallóközarányos (Zlatná na Ostrove, 289 euró) vagy Újgyalla (Dulovce, 294 euró). A járás négy városa közül a legszerencsésebb helyzet-

ben Ógyalla van, Gúta (Kolárovo, 375 euró) és Komárom (370 euró) már kicsit rosszabb eredményt mutat, míg a városok közül Naszvad (Nesvady, 339 euró) kapja a legkevesebb adórészesedést egy lakosra.

Az összesített anyagi veszteség az adóelosztási rendszerben a Komáromi járásban 2019-ben 3,1 milliárd euró, aminek majdnem harmada, 957 ezer euró egyedül Komárom városára esik, több, mint 200 ezer eurót veszített Gúta és Ógyalla is, továbbá komoly veszteséget könyvelhet el Bátorkeszi (Bátorove Kosihy), Marcelháza és Naszvad is, amelyek mind 100 ezer euró feletti forrástól estek el egy év alatt.

Galántai járás

Járási adatok

Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 362 €
Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -45 €

Átlagos tengerszint feletti magasság: 124 m
Legalacsonyabban fekvő község: Alsóhatár (110 m)

Legmagasabban fekvő község: Szentharaszt (Vinohrady nad Váhom, 166 m)

Anyagi veszteség 2019-ben: 2 853 048 €

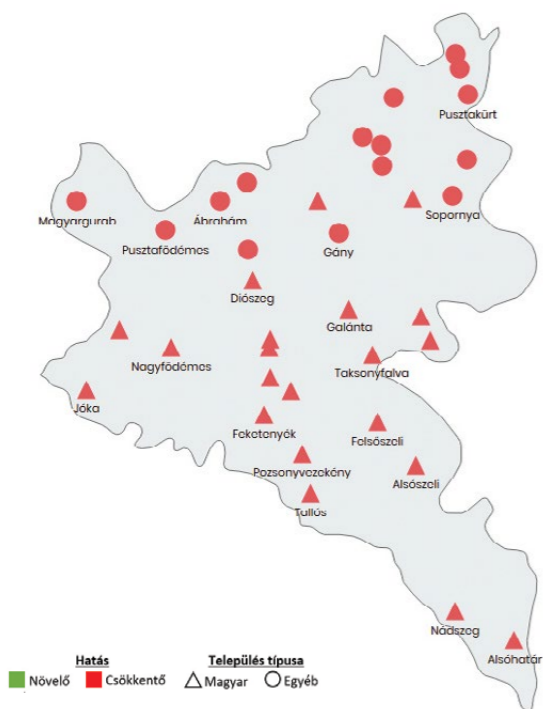
Anyagi veszteség 2014-óta: 13 434 742 €

A Galántai járással folytatódik a Dunamenti-alföldön fekvő járások sora, amely már a nyugati tömbmagyarság északi határát is képezi. A kormányrendelet értelmében 36 községből 21 számít magyarnak, melyek a járás déli felében helyezkednek el. Ahogy a fenti összesítésből is látszik, ez a járás is vesztese az elosztási képletnek, mivel hogy mind magassági szempontból, mind nagyságrendi szempontból csak negatív szorzóval rendelkező községei vannak.

Mivel a járás északi területei már az eddig említettekhez képest magasabban fekvő, dombosabb vidéken helyezkednek el, a magassági szorzót

tekintve már releváns különbség látszik a legalacsonyabban és legmagasabban fekvő községek között, amelyek között 56 méter a szintkülönbség. Szentharaszt (Vinohrady nad Váhom) minden 100 euró adóhányadból 84 eurót kap, míg Alsóhatár mindössze 77-et. Négy olyan község van a járásban, amelyek magassági szorzója 0,8 és 1 között van. A többi község a magassági szorzóból több, mint 20%-os kiesést produkál. A négy legmagasabb szorzóval rendelkező község (Vágpatta / Pata, Salgócska / Šalgočka, Szentharaszt / Vinohrady nad Váhom, Nemeskürt / Zemianske Sady) egyike se magyarul lakta a kormányrendelet értelmében. A legmagasabb magassági szorzóval rendelkező községek közül a kilencedik magyar a járáson belül, mégpedig Vága (Váhovce) a maga 0,7821-es szorzójával, amelyik így minden 100 euróból 78,21 euró valós bevételt kap meg. Ellenben a tíz legalacsonyabb szorzójú község mindegyike magyarnak számít.

12. térkép: A magassági szorzó hatása a Galántai járásban

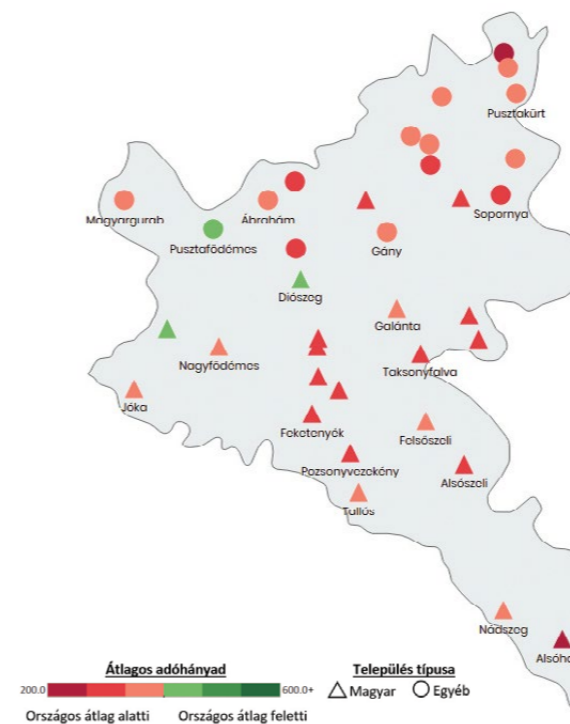

A fentiekből következik, hogy a legalacsonyabb egy főre jutó adóbevételi mutatókat zömében a magyarlakta községek neve mellett láthatjuk. Az öt legalacsonyabb mutatóval rendelkező község közül négy, a tíz legalacsonyabb mutatóval rendelkező község közül nyolc község számít annak. Az abszolút értékben legkevesebb adóbevételt egy főre a legalacsonyabban fekvő község, Alsóhatár kapta, ahol 2019-ben 213 euró jutott lakosonként. Ez csaknem fele az országos átlagnak. A következő ebben a sorban Salgócska (218 euró), aztán egy jelentős különbséggel a harmadik legala-

csnyabb mutatóval Királyrév (Kráľov Brod, 281 euró) rendelkezik, a negyedik pedig Pozsonyvezekény (Vožokany, 291 euró). A többi község átlaga már 300 euró feletti.

A másik végletből közelítve a járás három községében jutott az országos átlag feletti adóhányad egy lakosra, amelyből kettő magyarlakta, mégpedig Dunajánosháza (Jánovce, 413 euró) és a járásban legjobb mutatóval rendelkező Diószeg (Sládkovičovo, 435 euró), mellettük pedig Pusztaföldemes (Pusté Úľany, 422 euró) ugrotta még meg az országos átlagot. A járásközpont, Galánta mindössze a negyedik legmagasabb egy lakosra jutó adórészesedéssel rendelkezik, és a 404 euró/lakos aránnyal az országos átlag alá került. A járási átlag 362 euró/lakos, amit szétbontva azt látjuk, hogy a magyarlakta községek átlaga (359 euró) némileg elmarad a többi község összesített átlagától (367 euró).

13. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Galántai járásban az országos átlaghoz képest

A járás községei 2019-ben a rendszer diszkriminatív jellege, tehát a magassági és nagyságrendi szorzók miatt több, mint 2,8 millió eurótól estek el, az elmúlt hat évben pedig összesen 13,5 millió eurótól. Ebből a magyarlakta községek részesedése 2019-ben 1,8 millió euró, a hat év alatt 8,5 millió euró. Ebben némi aránytalanság mutatkozik, mivel míg a járás községeinek 58%-a magyarlakta, az alacsonyabb fekvésük miatt az anyagi veszteség nagyobb része esik rájuk, mégpedig 63%. Összesítve a Galántai járás a 8. legtöbb veszítő járás az országban.

Vágsellyei járás

Járási adatok

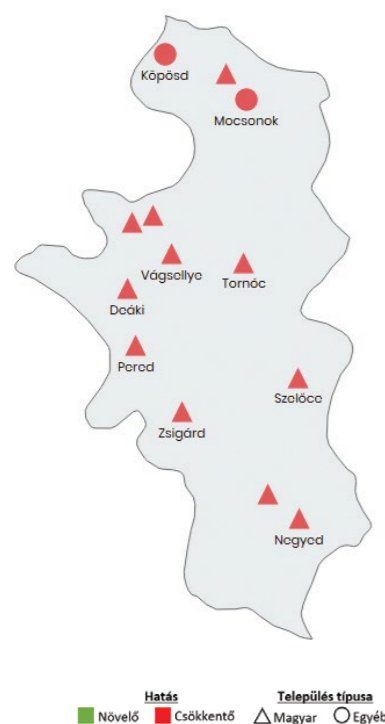
- Egy főre jutó adóhányad 2019: 357 €
- Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -50 €
- Átlagos tengerszint feletti magasság: 118 m
- Legalacsonyabban fekvő község: Negyed (Ned), Vágfarkasd (Vľany) és Zsigárd (Žihárec, mind 111 m)
- Legmagasabban fekvő község: Királyi (Horná Kráľová, 142 m)
- Anyagi veszteség 2019-ben: 1 578 902 €
- Anyagi veszteség 2014 óta: 7 505 591 €

A Vágsellyei járás községeinek számát tekintve a Nagybiccei után a második legkisebb az országban. Az itt található tizenhárom község közül a kormányrendelet értelmében tizenegy magyarlakta (a két kivétel Mocsonok / Močenok és Köpösd / Hájske). Ezek földrajzilag némileg elkülöníthetőek, ugyanis a két szlovák község a járás északi határánál fekszik, Királyival együtt, amely a kormányrendelet értelmében még magyarnak számít, lakossági arányát tekintve azonban a magyar lakosság már a 15%-ot sem éri el a községben. A járás domborzatát tekintve továbbra is alföldi tájakon járunk, a három legmagasabban fekvő község környéke

is mindössze dombosnak mondható, a 300 méteres tengerszint feletti magassági határnak még a felét sem éri el egy község sem a járásban.

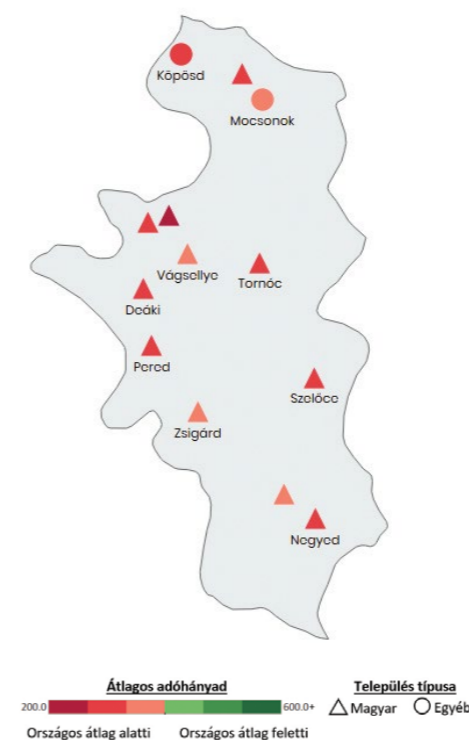
A tizenhárom község közül tíz fekszik 110 és 120 méter közötti magasságban, mind a járás déli felében. A magassági szorzó tekintetében ez azt hozza, hogy csak a legmagasabban fekvő Királyi rendelkezik 0,8 feletti szorzóval, egészen konkrétan 0,8056, tehát a megkapható összeg mindössze 80%-a kerül valóban a helyi önkormányzathoz. Az összes többi községben ez az arány még alacsonyabb, a három legalacsonyabban fekvő községnél 77%-ot tesz ki.

14. térkép: A magassági szorzó hatása a Vágsellyei járásban

A járás összes községe elmarad az országos átlagtól, ami az egy főre jutó adóhányadot illeti, többségük jelentős különbséggel. A legmagasabb egy főre jutó adóhányaddal rendelkező Vágsellye (Šala) 8 euróval marad el az országos átlagtól, 399 eurót kapott egy lakosra 2019-ben. A járási központot Mocsonok követi 382 euróval, majd pedig Vágfarkasd szerepel, ami viszont már nemcsak az országos, de még csak a járási átlagnál is kevesebb pénzt kapott egy főre, 349 eurót. A járási átlagot tehát a két legjobban teljesítő község húzza felfelé, az összes többi nemcsak az országos, de még a járási átlag alatt is szerepel. Közülük is a legkisebb egy főre jutó bevételt 2019-ben Vághosszúfalu (Dlhá nad Váhom) tudhatja magáénak, amely egyértelműen a legrosszabb mutatóval rendelkező község a járásban. Ha összehasonlítjuk Vághosszúfalu 223 euró/lakos mutatóját a második legrosszabb mutatóval rendelkező Deákiéval (Diakovce, 293 euró), akkor a különbség egy lakosra 69 euró. Mindössze ez a két község teljesített 300 euró/lakos alatt, a többi a 300-400 eurós intervallumban található.

15. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Vágsellyei járásban az országos átlaghoz képest

A járás községei a tavalyi évben összesen több, mint másfél millió euró adóbevételtől estek el, ebből a két szlovák község részesedése 177 ezer euró, ami megfelel az arányuknak a járás községeinek számában. A hat éves összesített kiesés 7,5 millió euróra rúg a járásban. Az összeg majdnem fele egyedül Vágsellyét terheli.

Nyitrai járás

Járási adatok

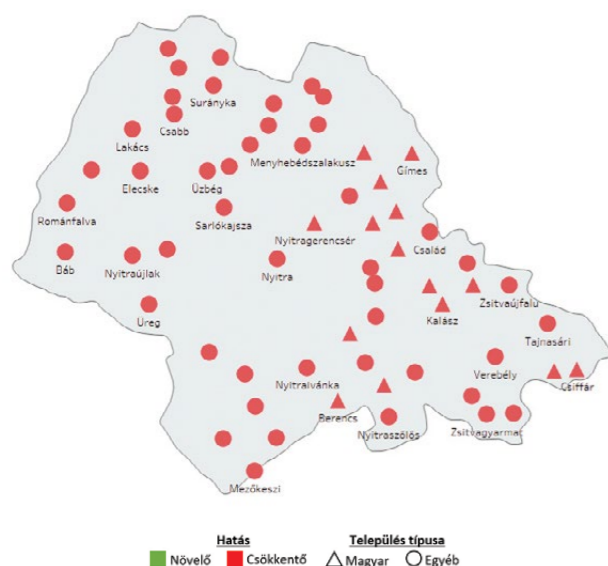
Egy főre jutó adóhányad 2019: 389 €
 Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -18 €
 Átlagos tengerszint feletti magasság: 164 m
 Legalacsonyabban fekvő község: Mezőkeszi (Polný Kesov, 126 m)
 Legmagasabban fekvő község: Zsére (Žirany, 251 m)
 Anyagi veszteség 2019-ben: 2 551 542 €
 Anyagi veszteség 2014 óta: 11 826 098 €

A Nyitrai járás a Dunamenti-alföld északkeleti határán található, ez határozza meg a domborzatának túlnyomó többségét is, az északi részébe viszont a Tribecs-hegység is benyúlik, amelynek ezen részét Zobor-hegységnek is nevezik. Innen kapta a nevét a járás magyarlakta tájegysége, a Zoboralja is. Itt található annak a tizenöt önkormányzatnak a fele, ami a járás 62 községe közül magyarnak számít.

Mivel a magyarlakta községek nagy része pont a hegyvidéki térség lábánál fekszik, a járás többi részéhez képest aránylag magasabb tengerszint feletti magasságban találhatóak. A járás öt legmagasabban fekvő községe közül

négy számít magyarnak, a tíz legmagasabban fekvőből nyolc. Közülük is a legmagasabban a magyarlakta Zsére található, amelyet a Zobor gyakorlatilag körülölel. Ennek ellenére 251 méteres magassága mindössze 0,9402-es magassági szorzót eredményez, tehát 6 eurótól esik el minden 100-ból. A járásban tehát nincs növelő hatású szorzóval rendelkező önkormányzat. A legalacsonyabban fekvő Mezőkeszi 0,7858-es szorzója által több, mint 20 eurós veszteséget szenved el minden 100 euróból.

16. térkép: A magassági szorzó hatása a Nyitrai járásban

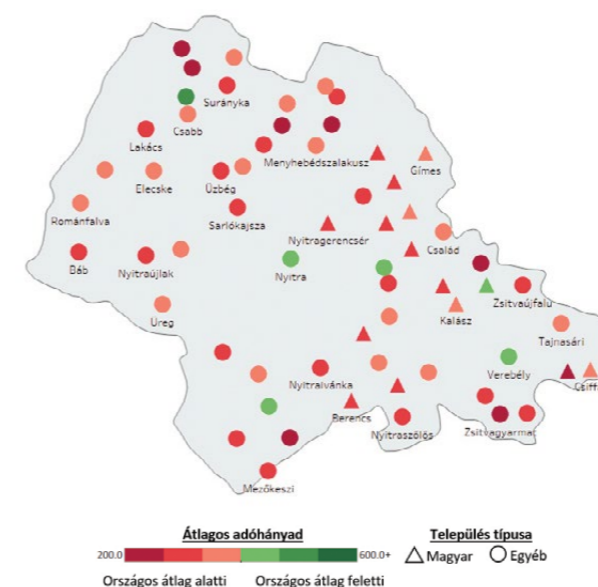

Annak ellenére, hogy a legmagasabb magassági szorzókkal zömében magyarlakta községek rendelkeznek, a járás hat olyan községe közül, amely

az országos fölötti átlagos adóhányadot szerzett, mindössze egy, Nagyhind (Velké Chyndice, 439 euró/lakos) számít magyarnak. A legmagasabb átlagot Assakürt (Nové Sady) érte el 509 euróval. Az öt legalacsonyabb átlagot produkáló önkormányzat közül is csak egy, Tild (Telince, 226 euró/lakos) magyar. A sereghajtó Tarány (Štefanovičová) egy lakosa 2019-ben 221 eurót ért. A magyarlakta községek többsége tehát úgymond a középmezőnyben helyezkedik el az átlagos adórészesedést tekintve, Nagyhinden kívül még kilenc haladja meg a 300 eurós átlagot. Közülük a legjobb eredményt produkáló Nyitrageszte (Hostová) 371 eurós egy lakosra jutó átlaga is messze elmarad az országos középértéktől.

17. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Nyitrai járásban az országos átlaghoz képest

Az elmúlt évben a járás önkormányzataitól több, mint 2,5 millió eurót irányítottak át, amiből a magyarlakta önkormányzatok 20%-ban, 515 ezer euróval részesedtek. Ez majdnem kétszer akkora arány, mint az adott önkormányzatok lakosainak aránya a járás lakosságához képest.

Érsekújvári járás

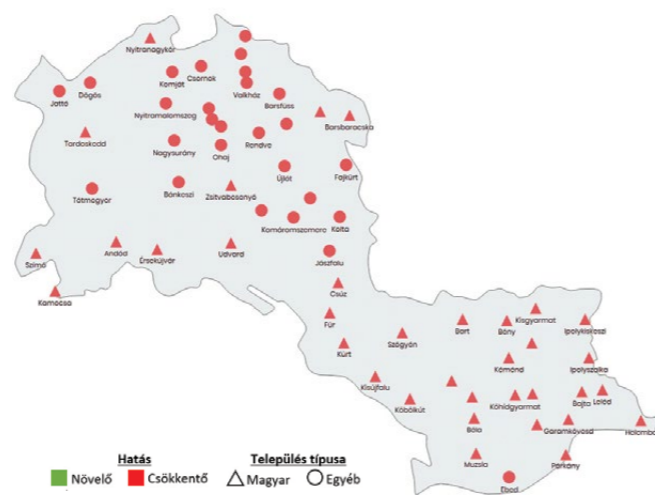
Járási adatok

- Egy főre jutó adóhányad 2019: 352 €
- Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -55 €
- Átlagos tengerszint feletti magasság: 134 m
- Legalacsonyabban fekvő község: Nána (Nána, 108 m)
- Legmagasabban fekvő község: Fajkürt (Dedinka, 194 m)
- Anyagi veszteség 2019-ben: 4 220 443 €
- Anyagi veszteség 2014 óta: 20 055 093 €

Az Érsekújvári járás a nagyobb járások közé tartozik. Községei számát tekintve a tizenkettedik, lakosságát tekintve a hatodik legnagyobb járás. A községeinek kicsit több mint fele, 62-ből 35 magyarlakta. Ezek elsősorban a járás déli-délkeleti részében találhatók, de néhány az északibb régiókban is fellelhető. Domborzat szempontjából a járás főleg sík területen fekszik, de bizonyos részei dombosak, a délkeleti régiókban alacsonyabb hegyek is emelkednek. Ennek köszönhetően figyelhetünk meg nagyon nagy különbségeket a járás községei között a tengerszint feletti magasságot, és ebből fakadóan a magassági szorzót illetően.

Ez sem jelenti azonban azt, hogy a járásban volna akár csak egy növelő szorzóval rendelkező község is. A legmagasabban, 194 méteren fekvő Fajkürt is mindössze 0,8698-as szorzóval büszkélkedhet. Fajkürtnél 86 méterrel mélyebben található Nána, a járás legmélyebben fekvő községe. A szintkülönbség nemcsak méterben, de a szorzóban is jelentős, ugyanis Nána szorzója egy tizeddel kisebb, pontosan 0,7636, tehát míg Fajkürt 13 eurótól esik el minden 100 euróból, addig Nána esetében ez az összeg több, mint 23 euró. Itt is elmondhatjuk, hogy a magassági szorzó a járás magyarlakta községeit érinti leginkább hátrányosan. A tíz legalacsonyabb szorzóval valójában tizenegy község rendelkezik, ugyanis Helemba (Chlaba) és Jató (Jatov) szorzója megegyezik. Ebből a tizenegy községből tíz számít magyarnak, míg a tíz legmagasabb szorzójából csak négy.

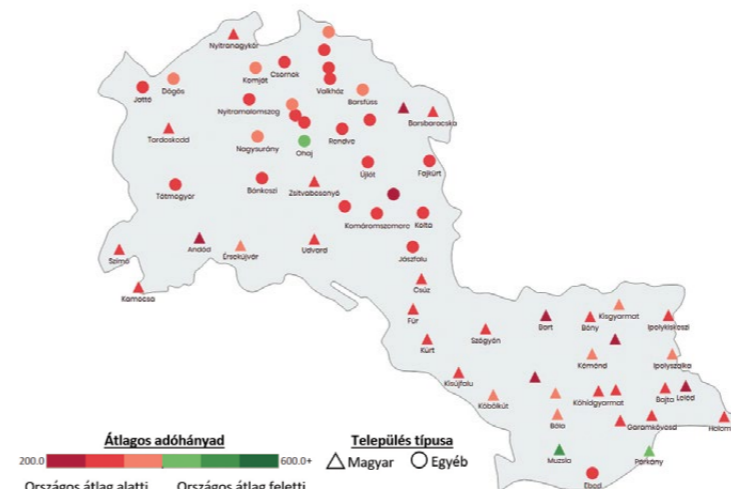
18. térkép: A magassági szorzó hatása az Érsekújvári járásban

A járás községei a magassági és nagyságrendi szorzó hatására a 2019-es évben több, mint 4 millió eurótól estek el. Ez a legrosszabb eredmény az országban az adott évben, tehát abszolút értékben az Érsekújvári járás veszítette el a legtöbb adóbevételeből származó forrást, ami ugyanúgy igaz, ha a hatéves összesítést tekintjük, ugyanis az elmúlt hat évben több, mint 20 millió eurót irányítottak át más régiókba. Ebből következik, hogy az egy főre jutó adóhányad tekintetében az Érsekújvári járás, három másik járással együtt (Kassa-környéki, Nagykürtösi és Szobránci) a legalacsonyabb, 352 euró/lakos mutatóval rendelkezik. A járás egyes községeit tekintve mindössze három büszkélkedhet az országos átlag feletti egy főre jutó bevétellel. A legjobban Muzsla (Mužla) teljesített, ahol 504 euró

jutott egy lakosra és „mindössze” 60 ezer eurós veszteséget mutat 2019-ben. A második legmagasabb mutatóval Ohaj (Dolný Ohaj, 452 euró), a harmadik legmagasabbal Párkány (Štúrovo, 414 euró) rendelkezik. Az összes többi község a járásban az országos átlag alatt részesedett lakosonként, sőt, túlnyomó többségük, a 64 községből 54 a járási átlagot sem éri el, tizennégy pedig 300 eurónál kisebb részesedést kapott lakosonként, ebből tizenegy a magyarlakta község. Garampáldon (Pavlová) jut a legkevesebb forrás egy lakosra, 224 euró, tehát az országos átlag kicsit több mint fele. Az öt legkisebb egy lakosra jutó adóhányadot felmutató község között ott van még Sárkányfalva (Šarkan, 225 euró), Komáromcsehi (Čechy, 226 euró), Leléd (Leľa, 230 euró) és Pozba (Pozba, 231 euró), közülük egyedül Komáromcsehi nem számít magyarnak.

19. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben az Érsekújvári járásban az országos átlaghoz képest

Lévai járás

Járási adatok

Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 359 €
 Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -48 €
 Átlagos tengerszint feletti magasság: 172 m
 Legalacsonyabban fekvő község: Ipolybél (Bielovce, 115 m)
 Legmagasabban fekvő község: Bakaszenes (Uhliská, 610 m)
 Anyagi veszteség 2019-ben: 3 113 564 €
 Anyagi veszteség 2014 óta: 14 487 806 €

A Lévai járás Nyitra megyében, földrajzilag pedig a Dunamenti-alföld keleti határán, részben a Dunamenti-domb-ság területén fekszik. Területi szempontból az ország legnagyobb kiterjedésű járása, de mivel aránylag ritkán lakott, lakosságát tekintve mindössze a tizennegyedik legnagyobb, községszámban pedig a negyedik. Községeinek többsége a kormányrendelet értelmében magyarlakta, a 89-ből összesen 53. Ismét megfigyelhető, hogy ezek a községek a járás déli felében találhatóak.

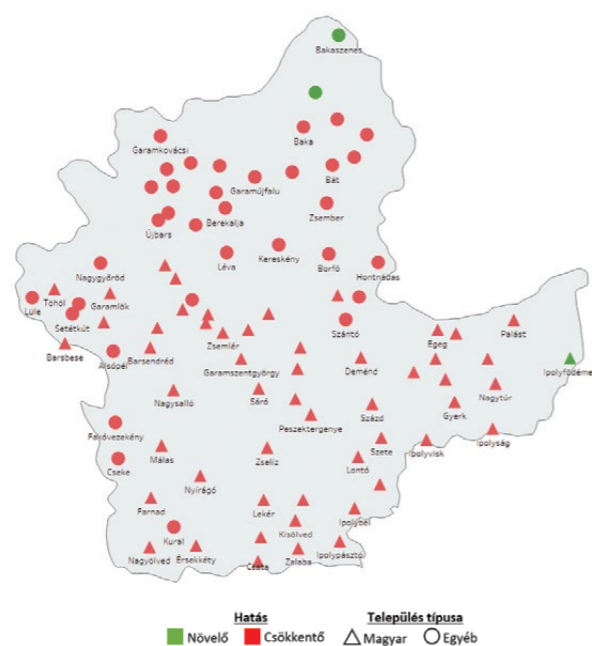
Ámbár javarészt síkságon terül el, a járás északi sarka benyúlik a Selmei-hegységbe, aminek köszönhetően

az itt található Bakaszenes község a maga 610 méteres tengerszint feletti magasságával messze kiemelkedik a járás többi községéhez képest. A második legmagasabban fekvő község, a szomszédos Bakabánya (Pukanec) például majdnem 260 méterrel alacsonyabban, 352 méteres magasságban fekszik a Selmeci-hegység lábánál. Rajtuk kívül még egy község, Ipolyfödemes fekszik 300 méteres magasság felett, tehát ez az első olyan vizsgált járás, amiben találunk növelő magassági szorzóval rendelkező községet, sőt, a 3-ból egy (Ipolyfödemes) magyaroknak számít a kormányrendelet értelmében. Bakaszenes 1,3836-os szorzója minden 100 megítélt euróhoz még 38 euró többletet jelent, ehhez képest Bakabánya „csupán” 6%-os, Ipolyfödemes 4%-os többlet forrást kap meg.

A járás legalacsonyabban fekvő községeinek többsége az Ipoly vagy a Garam mentén található. A tíz legalacsonyabban fekvő és így legalacsonyabb szorzóval rendelkező község mindegyike magyarlakta. A legalacsonyabban fekvő község, Ipolybél és a már említett Bakaszenes között a szintkülönbség 495 méter. Ipolybél minden megítélt 100 euróból 23-at elveszít. A járás községeinek többsége, 79 még a 200 mé-

teres tengerszint feletti magasságot sem éri el, tehát több, mint 100 méterrel fekszik a 300 méteres határ alatt. A magyarlakta és szlovák községek között is lényeges magasságbeli különbség figyelhető meg. Míg előbbieket átlagos tengerszint feletti magassága 149 méter, utóbbiaké 205¹⁵.

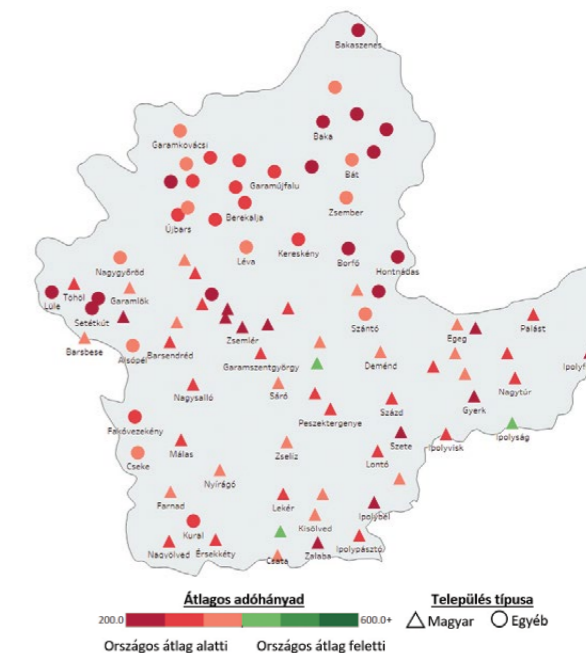
20. térkép: A magassági szorzó hatása a Lévai járásban

Ámbár a magassági kvótájuk növelő, a járás három legmagasabban fekvő községe mind az országos átlag alatt teljesített, amennyiben az egy főre jutó adóhányadot vesszük figyelembe. Közülük is Bakabánya kapta a legtöbbet, 350 eurót egy lakosra, ami viszont így is 57 euróval kevesebb az országos és 9 euróval a járási átlagnál. A legmaga-

sabban fekvő Bakaszenes 255, Ipolyfödemes 234 euró adóbevételt tud felmutatni egy lakosra a 2019-es évben. Ellenben a legalacsonyabban fekvő község egyben a legkisebb egy főre jutó adóhányad tulajdonosa is. Ipolybélen egy lakos 2019-ben mindössze 221 eurót ért az adóelosztás szempontjából. Erre a járásra is igaz, hogy a leghátrányosabban érintett községek között a magyarok vannak többségben, mivel a tíz legalacsonyabb egy főre jutó adóhányaddal rendelkező község közül nyolc is annak számít. A járás három községe kapott az országos átlagnál magasabb, vagy annak megfelelő részesedést egy lakosra, Kétfegyvernek (Zbrojníky, 437 euró), Ipolyság (Šahy, 408 euró) és Oroszka (Pohronský Ruskov, 407 euró).

21. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Lévai járásban az országos átlaghoz képest

A járás községeinek összvesztesége 2019-ben több mint 3 millió euró, aminek nagyjából a fele esik a magyarlakta községekre, míg a járási összadóbevételnek a 43%-át kapták. A négy legmagasabb veszteséget mutató község a járás négy városa, Léva (Levice, -808,5 ezer euró), Ipolyság (-219 ezer euró), Zselíz (Želiezovce, -203 ezer euró) és Garamtolmács (Tlmače, -98 ezer euró). Az anyagi összhatást tekintve a járás összes községe forrásokat veszít a jelenlegi rendszernek köszönhetően, a legenyhébben érintett Bakaszenes is 89 eurónyi forrástól esett el 2019-ben¹⁶, a második legrosszabb helyzetben lévő Setétkút (Jesenské) pedig már 1476 eurós veszteséget tudhat magáénak.

¹⁵ Az átlagot lényegesen emeli Bakaszenes maga, a járáshoz viszonyított különlegesen magas fekvésével, de a nem magyarlakta községek átlagos tengerszint feletti magassága Bakaszenes nélkül is 194 méter.

¹⁶ Az alacsony nagyságrendi szorzó okozta kiesést mindössze ilyen mértékben tudja ellensúlyozni a nagy magassági szorzó.

Nagykürtösi járás

Járási adatok

Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 352 €

Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -55 €

Átlagos tengerszint feletti magasság: 217 m

Legalacsonyabban fekvő község: Ipolyhídvég (Ipeľské Predmostie, 133 m)

Legmagasabban fekvő község: Szuhány (Sucháň, 493 m)

Anyagi veszteség 2019-ben: 1 123 653 €

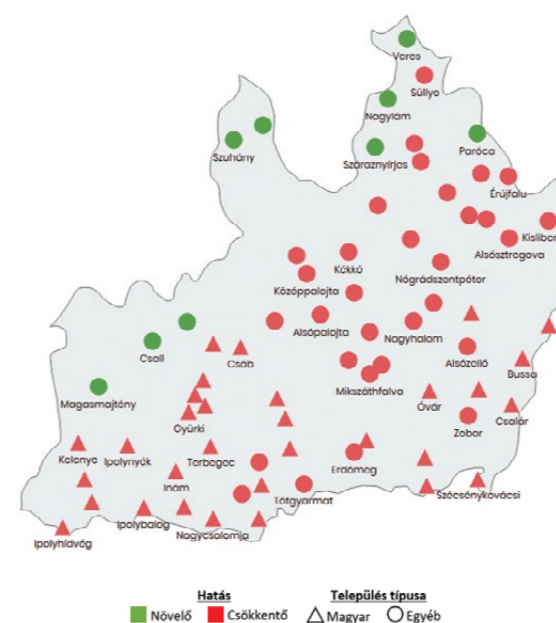
Anyagi veszteség 2014 óta: 5 367 353 €

A Nagykürtösi járás Besztercebánya megyében, Szlovákia és Magyarország határán található. Délről az Ipoly folyó határolja, amely mentén, a sík területeken található meg a járás magyarlakta községeinek többsége, míg a járás északi fele dombvidéken terül el. Ebből is adódik, hogy a magyar és szlovák községek között lényeges tengerszint feletti magasságbeli különbség mutatkozik, ugyanis míg a magyarlakta községek (71-ből 31 számít annak) átlagosan 172 méteres tengerszint feletti magasságon találhatóak, a járás többi községe átlagosan 251 méteren fekszik. Ebből adódóan a magyarlakta önkormányzatok magassági szorzó tekintetében is elmaradnak

a járás többi községéhez képest, de általában elmondható, hogy lényegesen magasabb szorzókkal rendelkeznek, mint az eddig elemzett járások magyarlakta községei.

A legalacsonyabb tengerszint feletti magasságban fekvő Ipolyhídvég is 0,7945-ös szorzóval rendelkezik, tehát minden 100 euróból 79,5-öt kap meg a magassági szorzóval meghatározott adórészesedésből. Rajta kívül mindössze két másik község rendelkezik 0,8 alatti szorzóval, mégpedig Ipoly-nagyfalva (Veľká Ves nad Ipl'om, 0,7957) és Ipolybalog (Balog nad Ipl'om, 0,7969). A tíz legalacsonyabb szorzóval rendelkező község közül mindössze egy nem számít magyarnak. Ellenben a járás kilenc 300 méternél magasabban fekvő, ezzel pedig pozitív szorzóval rendelkező községe közül egy sem. A legmagasabban fekvő Szuhány 1,2391-es szorzója például minden 100 megítélt euró mellé még további csaknem 24 euró bevételt biztosít.

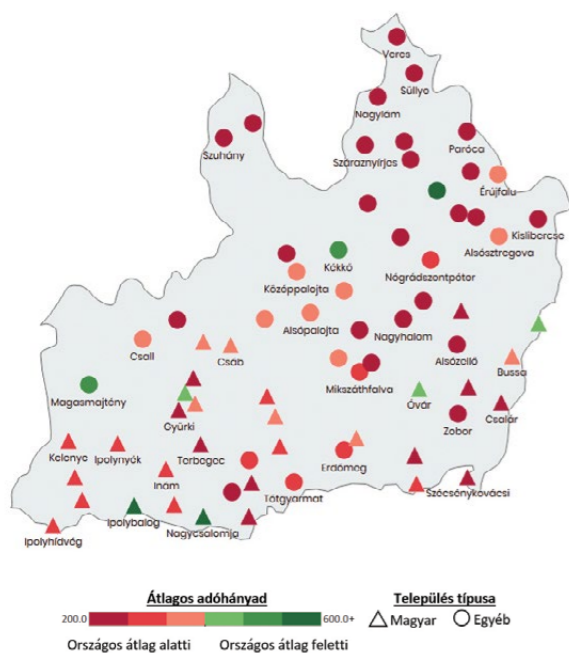
22. térkép: A magassági szorzó hatása a Nagykürtösi járásban

A járás községein összesen 352 euró jutott egy lakosra 2019-ben, viszont, ha csak a járás magyarlakta községeit vesszük figyelembe, az átlag 346-ra csökken. Mindkét esetben az országos átlag alatti összegről van szó, olyannyira, hogy a 352 eurós járási átlag az ország legalacsonyabb egy főre jutó járási átlaga (megosztva a már említett Érsekújvári, Kassa-környéki és a Szobránci járással, amelyekben szintén 352 euró jutott egy lakosra). Összesen nyolc község tudta meghaladni az országos átlagot a járásban, ennek többsége, öt magyarnak számít. Ilyen például a járás legjobb egy főre jutó mutatójával büszkélkedő Nagycsa-

lomja (Veľká Čalomija) is, amely am-bár 140 méteres magasságban található és 0,8031-es szorzóból adódóan forrásokat veszít a magassági szorzóval meghatározott szempontban, a négy további kategóriában mégis úgy tudja mindezt ellensúlyozni, hogy végül a járásban itt jut a legtöbb adóhányad egy lakosra, szám szerint 628 euró. Hasonló a helyzet Ipolybalogon is, amely bár az egyik legalacsonyabb magassági szorzóval rendelkezik a járásban, ahogy arról már volt is szó, mégis a második legmagasabb egy főre jutó adóhányadot kapta az előző évben. Érdekességként kiemelnénk, hogy a nyolc, országos átlagon felül teljesítő község közül mindössze egy, Magasmajtény (Hrušov) rendelkezik növelő magassági szorzóval, a fennmaradó hét ellensúlyozni tudja az abból származó forráskiesést.

23. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Nagykürtösi járásban az országos átlaghoz képest

A járás községei a 2019-es évben összesen több, mint egy millió eurótól estek el, amiből a magyarlakta községek részesedése majdnem 500 ezer euró. A legmagasabb kiesést Nagykürtös (Velký Krtíš) szenvedte el, 247 ezer eurót csoportosítottak át a járási székhelytől a magassági és nagyságrendi szorzónak köszönhetően.

Losonci járás

Járási adatok

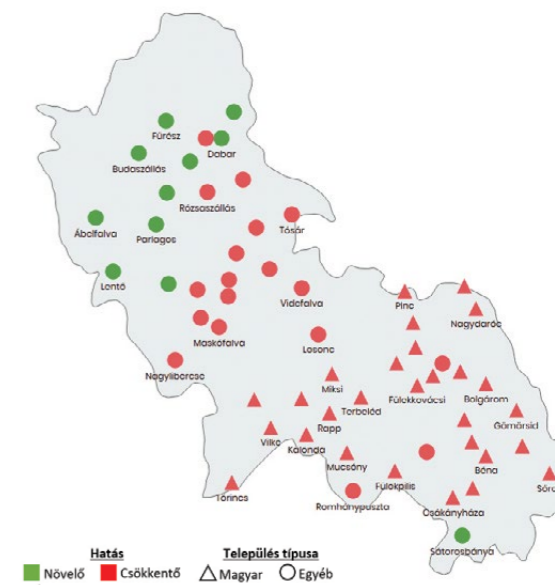
Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 360 €
Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -47 €
Átlagos tengerszint feletti magasság: 262 m
Legalacsonyabban fekvő község: Kalonda (Kalonda, 168 m)
Legmagasabban fekvő község: Dabar (Dobroč, 654 m)
Anyagi veszteség 2019-ben: 1 730 671 €
Anyagi veszteség 2014 óta: 8 197 211 €

A Losonci járás Besztercebánya megyében, Közép-Szlovákiában található. A járás községeinek java az Ipolyi-medencében fekszik, a délkeleti határa átnyúlik a Cserovai-dombvidékbe, a járás legmagasabban fekvő községei pedig az észak-nyugati régióban fekvő dombvidéken találhatóak. 57 községéből 28 magyarlakta a kormányrendelet értelmében és a járás déli felében terülnek el, jellemzően az Ipolyi-medencében. Ennek megfelelően lényeges különbség mutatkozik az átlagos tengerszint feletti magasság tekintetében.

A magyarlakta községek átlagos tengerszint feletti magassága 197 méter,

míg a többi községé 324, tehát utóbbiak átlaga már a 300 méteres határ feletti. A járás legmagasabban és legmélyebben fekvő községe között enél is sokkal nagyobb eltérés mutatkozik. Kalonda, a legalacsonyabban fekvő község, 168 méterrel emelkedik tenger szintje fölé és a járás legalacsonyabb magassági szorzójával rendelkezik. 0,8377-es szorzója következtében minden 100 euróból 16-ot veszít el a magassági szorzó miatt. A 486 méterrel magasabban, tehát 654 méteres tengerszint feletti magasságban található Dabar község szorzója 1,438, azaz ugyanabból a 100 megítélt euróból csaknem 144-et kap meg, amely többletet természetesen a csökkenő szorzójú községek finanszíroznak. A járás tizenegy községe rendelkezik növelő magassági szorzóval, ezek egyike sem magyar. Ellenben a húsz 200 méter alatti magasságon elterülő község közül mindössze kettő nem az.

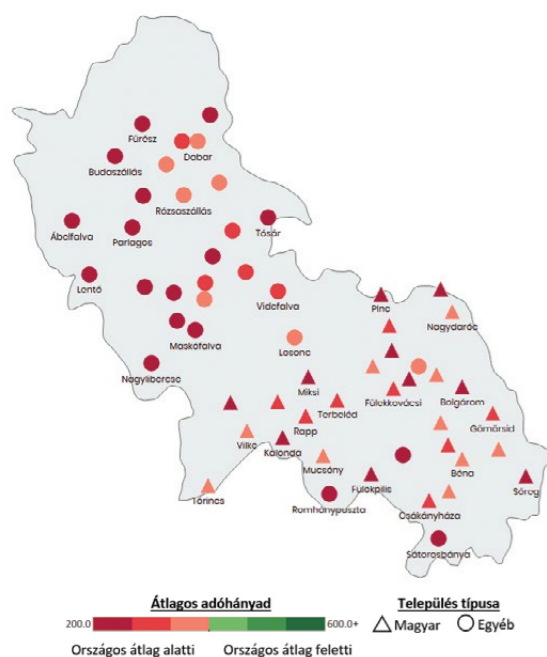
24. térkép: A magassági szorzó hatása a Losonci járásban

A járás egy lakosának értéke az adóelosztási rendszerben 2019-ben 360 euró volt. Ha a nemzetiségi szempontból közelítjük meg, az átlag 349 euró/lakos a járás magyarlakta községein és 367 euró/lakos a fennmaradókon. Annak ellenére, hogy több község is növelő magassági szorzóval rendelkezik, az egyéb körülmények, például a nagyságrendi szorzóból való veszteségek okán a járás egyetlen községe sem teljesített az országos átlag fölött ebben a mutatóban. Az egy lakosra jutó legmagasabb adóhányaddal Fülek (Filakovo) városa büszkélkedhet, amely 406 eurót kapott egy lakosa után, tehát mindössze egy euróval marad el az országos átlagtól. Az összes többi köz-

ség 400 euró alatti átlagos összeget kapott 2019-ben, a felük még a 300 eurót sem éri el. A legalacsonyabb egy lakosra jutó részesedést Kalonda kapta, amelynek egy lakosa 221 eurót ért tavaly az adóelosztási rendszerben. A tíz legalacsonyabb átlagos adóhánnyal rendelkező község közül hét, a tíz legmagasabb mutatóval rendelkezők közül öt község magyarlakta a járásban. Érdekes jelenség, hogy a tizenegy növekvő magassági szorzójú község közül kilenc szintén 300 eurónál kevesebb forrást kapott egy lakosra. Ezek mind aránylag kis községek, többségük 300 lakos alatti, így a magassági szorzóval sem tudták ellensúlyozni például a nagyságrendi szorzó, vagy a kisebb oktatási infrastruktúra okozta kiesést.

25. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Losonci járásban az országos átlaghoz képest

A magassági és nagyságrendi szorzóból származó összesített anyagi veszteséget tekintve – kettőt kivéve – a járás összes községe forrásokat veszít az adóelosztás során. A két kivétel a két legmagasabban fekvő község, Dabar (1533 euró többlet) és Budaszállás (Budiná, 186 euró többlet), amelyek magassági szorzójuknak köszönhetően több többletforrást kapnak, mint amennyit a nagyságrendi szorzó okán veszítenek, amivel pozitív végeredményt tudnak felmutatni. Mint azt már említettük, az egy lakosra jutó statisztikában mindkettő az országos átlag alatt teljesít (Dabar 371 euró/lakos, Budaszállás 264 euró/lakos). A járás összvesztesége több, mint 1,7 millió euró, aminek a felét a járás két városa, Losonc (Lučenec, -639,5 ezer euró) és Fülek (-240,5 ezer euró) együttes kiesése teszi ki.

Rimaszombati járás

Járási adatok

Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 361 €

Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -46 €

Átlagos tengerszint feletti magasság: 245 m

Legalacsonyabban fekvő község: Sajólénártfalva (Lenartovce, 155 m)

Legmagasabban fekvő község: Kopárhegy (Krokava, 787 m)

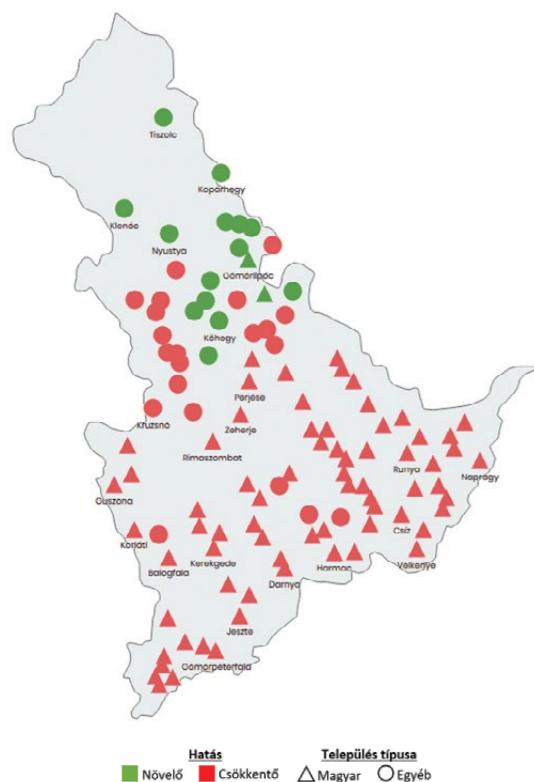
Anyagi veszteség 2019-ben: 1 901 223 €

Anyagi veszteség 2014 óta: 8 974 776 €

A Rimaszombati járás kiterjedését tekintve a harmadik, a községek száma alapján pedig a második legnagyobb járás az országban, mivel azonban zömében kisebb községekről beszélünk, a lakosság számát tekintve mindössze a 24. helyet foglalja el. 107 községéből 72 számít magyarnak. A járás területének déli részén található a Cseres hegység, ettől északra a Rima-Sajó medence terül el, a járás északi része pedig a Gömör-Szepesi érchegység, valamint a Murányi fennsík területére esik. Amilyen sokrétű a járás domborzata, olyan nagy különbségek mutatkoznak a járás községeinek fekvésében és az ebből adódó eredményekben is.

Az átlagos tengerszint feletti magasság a járás községein 245 méter, ám a magyarlakta községeken ez az átlag mindössze 209, míg a többi községben már 319 méter. Ebből tehát az következik, hogy a 300 méteres magasság felett kevés magyar községet találunk. A járás tizenhat ilyen községből kettő magyar (Gömörlipóc és Szeleste), tehát a magassági szorzót tekintve is mindössze ez a két magyarlakta község nem veszít forrásokat a járásban. A járás legmagasabban és legalacsonyabban fekvő községe között a szintkülönbség 632 méter, ami a magassági szorzó tekintetében azt jelenti, hogy míg a 27 lelket számláló Kopárhegy minden megítélt 100 euróhoz még 60 eurós többletet kap, addig Sajólénártfalva ugyanebből a 100 euróból mindössze 82-t könyvelhet el magának. A járás községeinek többsége a már említett folyómedencékben fekszik, így nem is lehet meglepő, hogy majdnem felük, 43 még a 200 méteres tengerszint feletti magasságot sem éri el. Ebből a 43-ból mindössze két község nem magyar.

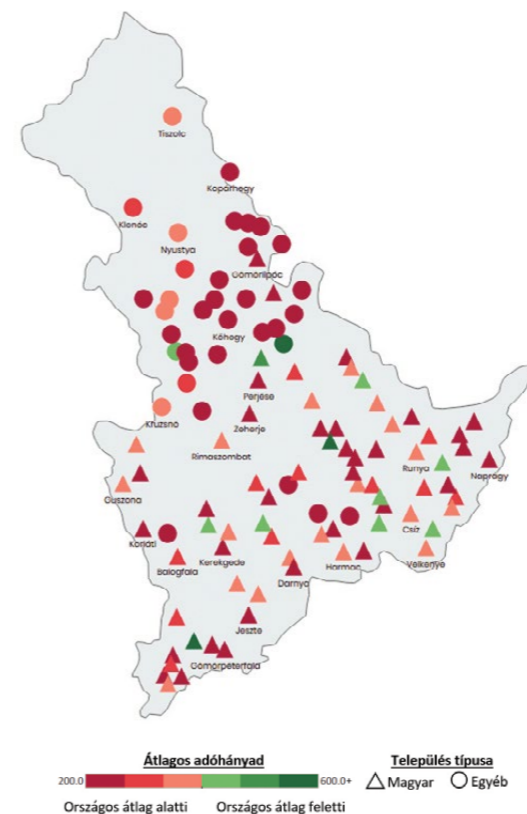
26. térkép: A magassági szorzó hatása a Rimaszombati járásban

Ha a teljes adóhányadot átszámítjuk egy lakosra, a járás tizenkét községe is az országos átlag fölött teljesített 2019-ben. Érdekes jelenség, hogy mind a tizenkét csökkentő hatású magassági és nagyságrendi szorzóval rendelkezik, tehát a fennmaradó három szempontban tudják ellensúlyozni az említett két szempont okozta forráskiesést. Közülük tíz magyarlakta, amivel a Rimaszombati járás adja az országosan 39 átlag felett teljesítő magyarlakta község közül a legtöbbet. A járás legmagasabb egy főre jutó adóhányadát is egy magyar

község, Almágy (Gemerský Jablonec) jegyzi. Az előző évben az országos átlag majdnem háromszorosa, 1114 euró jutott itt egy lakosra. Ezzel nemcsak a járásban, de az ország összes magyarlakta községe közül is a legjobb mutatóval rendelkezik még úgy is, hogy a rendszer következtében 18-ezer eurótól esett el ugyanazon évben. Ha az ország összes községét nézzük (nemzetiségre való tekintet nélkül), Almágy az 5. legmagasabb átlaggal rendelkezik. A járás öt legjobb átlagot mutató községe közül csak egy nem magyar. A mérleg ellenkező oldalán a járás legkisebb egy főre jutó adóhányadát is magyarlakta községek tudhatják magukénak. A járásban a legkevesebbet Sajórecske (Riečka) kap egy lakosa után (220 euró), rajta kívül a járás öt legrosszabbul teljesítő községe közül mind a négy fennmaradó szintén magyarlakta, amelyek mindegyikéhez 0,9 alatti magassági szorzó tartozik.

27. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Rimaszombati járásban az országos átlaghoz képest

A járás községeinek vesztesége 2019-ben összesen több, mint 1,9 millió euró, amiből 1,5 millió euró jut a magyarlakta önkormányzatokra. Az egyetlen község a járásban, amely nem veszít pénzt a fennálló rendszerben, a már említett Kopárhegy, amely nagyon magas magassági szorzójával ellensúlyozza a nagyon alacsony nagyságrendi szorzót, így még 308 eurós többletet is magáénak tudhat 2019-ben.

Nagyrőcei járás

Járási adatok

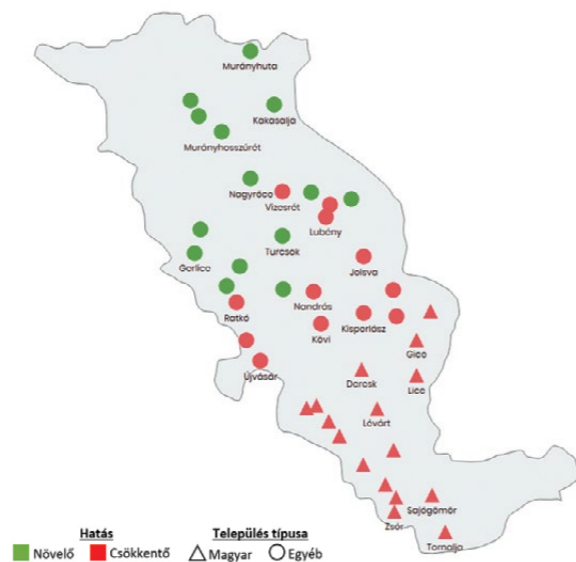
Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 369 €
 Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -38 €
 Átlagos tengerszint feletti magasság: 289 m
 Legalacsonyabban fekvő község: Zsór (Žiar, 180 m)
 Legmagasabban fekvő község: Murányhuta (Muránska Huta, 688 m)
 Anyagi veszteség 2019-ben: 786,410 €
 Anyagi veszteség 2014 óta: 3,712,090 €

A Nagyrőcei járás Besztercebánya megye keleti határán fekszik. Területét a Rima-Sajó-medence, valamint északon a Gömör-Szepesi érchegeység és a Murányi fennsík határozza meg. 42 községe közül 16 számít magyarnak, ezek mindegyike a járás déli részében, annak alacsonyabban fekvő területein található. Lényeges különbségeket okoz ez a járás községeinek fekvését illetően, ugyanis a magyar községek átlagos tengerszint feletti magassága 208 méter, míg a fennmaradó községeké 338 méter. A magyarlakta járások közül a Nagyrőcei a második legmagasabb átlagos tengerszint feletti magassággal rendelkezik (ha csak a járások magyar-

lakta községeit vesszük figyelembe, akkor harmadik).

A legalacsonyabban fekvő önkormányzat, Zsór is magyarnak számít és 180 méteres magasságban található, míg nála 500 méterrel magasabban fekszik Murányhuta. A járás tíz legalacsonyabban fekvő községe mind magyarnak számít, sőt, ha a húsz legalacsonyabban fekvő községet vesszük figyelembe, mind a tizenhat magyarlakta községet ott találjuk. Közülük a legmagasabban fekvő Gömörliget is csaknem 50 méterrel marad el a 300 méteres határtól. Így tehát egyikük sem rendelkezik növelő magassági szorzóval. Gömörliget (Gemerský Sad) is majdnem 6 eurót veszít minden 100 euróból. A járásban összesen tizen-négy községnek van növelő magassági szorzója, amelyből természetesen Murányhutáé a legmagasabb (1,48).

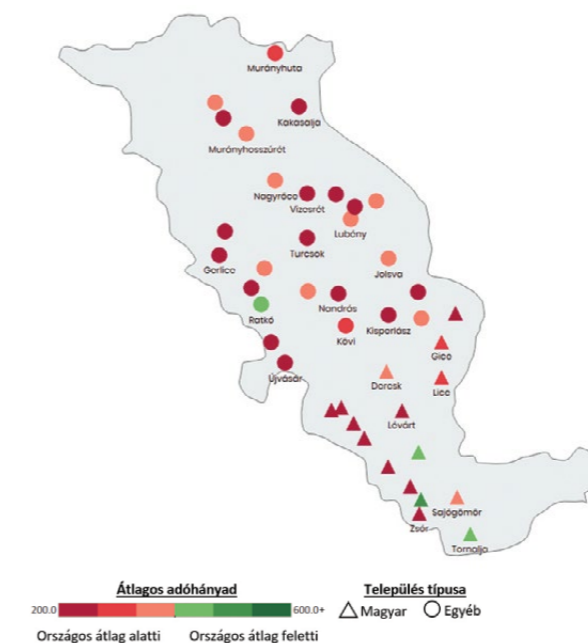
28. térkép: A magassági szorzó hatása a Nagyrőcei járásban

A járásban mindössze négy község teljesített az egy főre jutó országos átlag felett. Közülük kettő magyarlakta, sőt, ezek közül is Otrókocs (Otročok) kapta a járásban a legtöbbet egy lakosra 2019-ben, 484 eurót. Hasonlóan a Rimaszombati járáshoz, itt is mindegyik átlag felett teljesítő község csökkenő magassági és nagyságrendi kvótát tudott ellensúlyozni a többi szempont alapján meghatározott részeknek köszönhetően. Otrókocs például a magassági kvóta hatására minden 100 euróból 14 eurót veszít el, mégis majdnem 80 euróval kap többet egy lakosra, mint az országos átlag. Ugyanakkor a legalacsonyabb mutatók is magyarlakta községekhez

társulnak. A legalacsonyabb egy főre jutó adóhányadon két község, Poloszkó (Ploské), valamint a magyarnak számító Szkáros (Skerešovo) osztozik. Mindkettő 227 eurót kapott egy lakosa után. Az öt legalacsonyabb mutatójú község közül három magyar.

29. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Nagyrőcei járásban az országos átlaghoz képest

A járás összesen több mint 786 ezer eurónyi adóbevételről esett el az előző évben, aminek 46%-a esik a magyarlakta községekre¹⁷. A kiesés több, mint felét a járás három városa, Nagyrőce (Revúca, -143 ezer euró), Tornalja (-194 ezer euró) és Jolsva (Jelšava, -74 ezer euró) vesztesége képezi.

Rozsnyói járás

Járási adatok

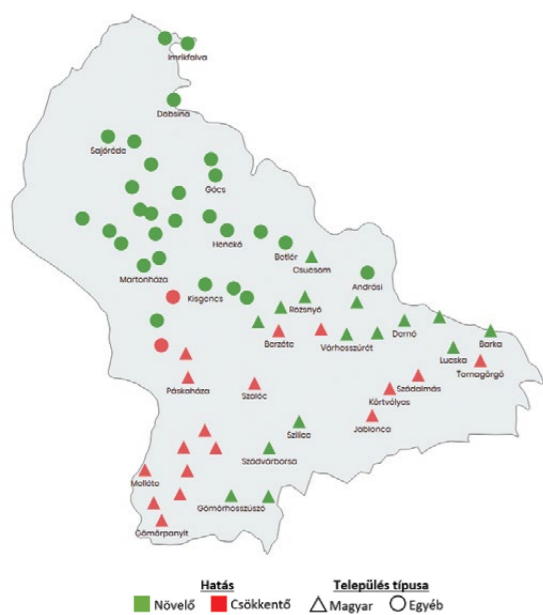
- Egy főre jutó adóhányad 2019: 373 €
- Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -34 €
- Átlagos tengerszint feletti magasság: 366 m
- Legalacsonyabban fekvő község: Gömörpanyit (Gemerská Panica) és Beretke (Bretka, mindkettő 191 m)
- Legmagasabban fekvő község: Sztracena (Stratená, 831 m)
- Anyagi veszteség 2019-ben: 1 010 647 €
- Anyagi veszteség 2014 óta: 4 786 883 €

A Rozsnyói járás Kassa megye legnyugatibb járása. Községei átlagos tengerszint feletti magasságát tekintve a legmagasabban fekvő magyarlakta járás. Területének túlnyomó része hegyvidéki jellegű. Az átlagos tengerszint feletti magasság a járás községein 366 méter, amit tovább bontva az látszik, hogy a járás északibb, szlovák községei fekszenek magasabban, átlagosan 426 méteren, míg délen, a magyarlakta községek átlagosan 310 méteres magasságban találhatóak. Mindkét átlag magasabb, mint a 300 méteres határ. A járás 62 községének fele, 32 magyar.

Csupán tizennégy község fekszik 300

méter alatti tengerszint feletti magasságban, ebből tizenkettő magyarlakta. Az összes többi község növelő magassági szorzóval rendelkezik. Az öt legmagasabb szorzójú község közül egy magyarlakta, mégpedig Barka, amely minden 100 euróhoz további 32 eurót kap. A legmagasabban fekvő Szt. racena többete minden 100 euróból további 66. A legalacsonyabban fekvő Gömörpanyit és Beretke vesztesége ugyanabból a 100 euróból 13 euró.

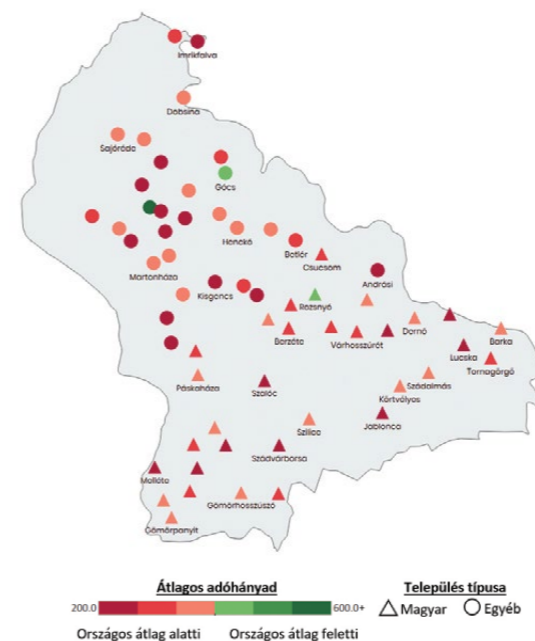
30. térkép: A magassági szorzó hatása a Rozsnyói járásban

Bár járás községeinek nagy része növelő magassági szorzóval rendelkezik, ezek zömében kisebb községek, mindössze hat esetében beszélhetünk 1000-nél több lakosról. Hasonló-

képpen a járás összes községe közül is csak tizenegy haladja meg az 1000 lakost, ami ritkább infrastruktúrára is enged következtetni a járás területén (kevesebb községben működik iskola például). Ebből következik az, hogy a magas átlagos magassági szorzó ellenére, a többi szempontnál kieső források miatt a járás három községe ugorja csak meg az országos átlag adóhányadot. Ebből csak Rozsnyó városa számít magyarnak a kormányrendelet értelmében, ahol egy lakosra 436 euró jutott a 2019-es évben. A másik két község Gócs (Gočovo, 411 euró) és a járásban legjobb átlaggal büszkélkedő Márkuska (Markuška), ahol egy lakos 668 eurót ér az adóelőosztási rendszerben. A fennmaradó községekben kevesebb forrás jut egy főre, mint az országos átlagot jelentő 407 euró. 22 község, köztük kilenc magyar még a 300 eurós átlagot sem éri el. A legalacsonyabb mutatót Hámosfalva (Rozložná) tudhatja magáénak 222 euróval egy lakosra. A magyarlakta községek közül a legkevesebbet Melléte (Meliata) kapta egy lakosra, 224 eurót.

31. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Rozsnyói járásban az országos átlaghoz képest

2019-ben összesen a járás községeitől a magassági és nagyságrendi szorzó miatt több, mint egymillió eurót csoportosítottak át, aminek csaknem harmada maga Rozsnyó város vesztesége. A teljes összegből 71%, azaz kis híján 717 ezer euró a magyarlakta községek részesedése. Két község, Imrikfalva (Dedinky) és Szt. racena tudott többletet kimutatni az adott évben, köszönhetően nagyon magas magassági szorzójuknak. Az előbbi 2754, az utóbbi 1793 euróval több forrást kapott a költségvetésbe.

Kassa-környéki járás

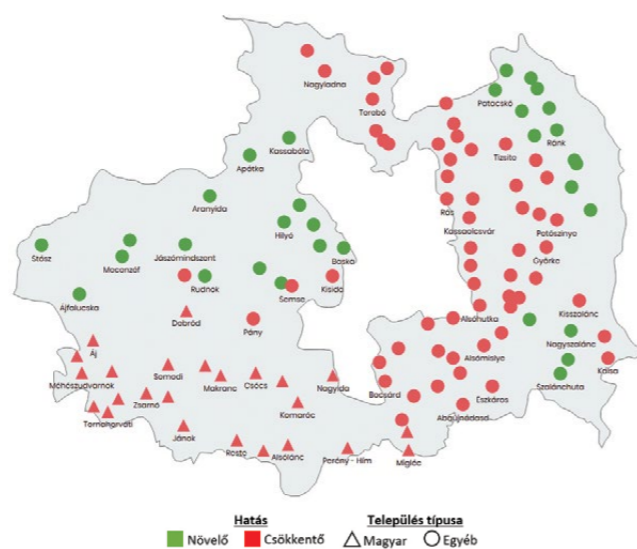
Járási adatok

Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 352 €
 Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -55 €
 Átlagos tengerszint feletti magasság: 267 m
 Legalacsonyabban fekvő község: Migléc (Mihlhosť, 166 m)
 Legmagasabban fekvő község: Aranyida (Zlatá Idka, 662 m)
 Anyagi veszteség 2019-ben: 3 031 441 €
 Anyagi veszteség 2014 óta: 13 972 901 €

A Kassa-környéki járás kiterjedését tekintve a második legnagyobb, községei számát tekintve pedig a legnagyobb járás az országban. Nyugati és keleti határvidéke hegyvidéki jellegű, a terület központi részét a Kassai medence határozza meg. A járás községeinek átlagos tengerszint feletti magassága 267 méter. 114 községe közül 24 számít magyarnak. Ezek kivétel nélkül a járás délnyugati sarkában találhatóak, a már említett Kassai medencében. Ennek megfelelően a magyarlakta községek átlagos tengerszint feletti magassága (202 m) 82 méterrel marad el a többi község átlagától. A járás községeinek nagyjából harmada, 32 fekszik 300 méternél maga-

sabban a tenger szintje fölött. Közülük egyik sem magyar. A legmagasabban fekvő magyarlakta község, Áj (Háj) is mindössze 270 méteren terül el, és 0,9637-es szorzója okán minden megítélt 100 euróból 4-et elveszít. A magyarlakta községek majdnem fele, tizenegy haladja meg a 200 méteres tengerszint feletti magasságot, közülük viszont mindössze 3-nak van 0,9 feletti szorzója, tehát veszít 10%-nál kevesebb forrást a magassági kvóta alapján meghatározott részből. A járás öt legalacsonyabban fekvő és ezzel legalacsonyabb szorzójú községe közül csak egy nem számít magyarnak. A járás legalacsonyabb szorzóval rendelkező községe a 166 méteren található Migléc, amely 100 megítélt euróból 84-et kap csak meg. Nem sokkal szerencsésebb Bódvavendégi (Hostovce), Kenyhec (Kechnec, mindkettő 0,8414-es szorzó), vagy Tornaújfalú (Turnianska Nová Ves, 0,8426) szorzója sem.

32. térkép: A magassági szorzó hatása a Kassa-vidéki járásban

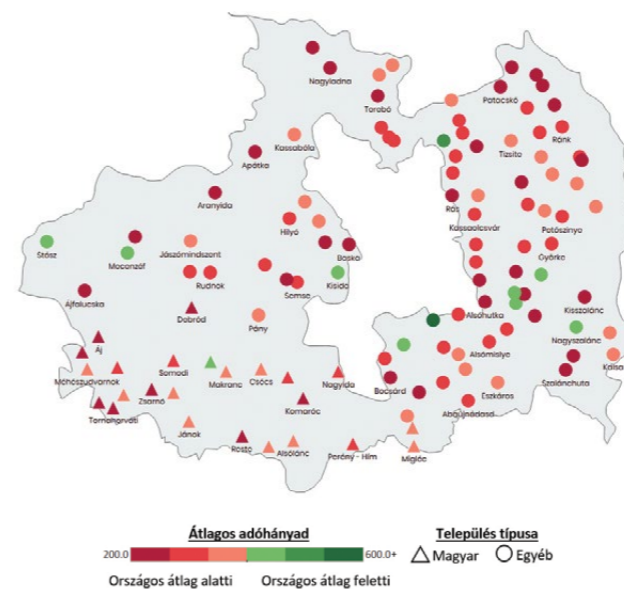

A teljes adóhányadot egy lakosra vetítve a Kassa-környéki járás az Érsekújvárral, Nagykürtösivel és Szobráncival megosztva az országban a legalacsonyabb, 352 eurós egy főre jutó átlagos bevételt tud felmutatni. Ez az átlag nagyjából azonos a magyarnak és nem magyarnak számító községeket tekintve is. Amennyiben az egyes járásokban csak a magyarlakta községeket vennénk figyelembe, a Kassa-környéki járás mindössze a tizedik legalacsonyabb mutatóval rendelkezne.

A járásban összesen tizenegy község haladja meg a 407 eurós egy lakosra jutó átlagot, közülük mindössze egy, Szepsi városa (Moldava nad Bodvou, 419 euró/lakos) számít magyarnak. Ahogy azt már más járásoknál is meg-

figyelhettük, nem elsősorban a növelő magassági szorzóval rendelkező községek tudnak magas egy főre jutó átlagot elérni. Ezesetben is a tizenegyből csak kettő rendelkezik növelő magassági szorzóval, és persze mindegyik nagyságrendi szorzója csökkentő. A járás legjobb egy főre jutó mutatóját is egy ilyen község, a mindössze 185 méteren található és 0,8587-es szorzóval „büszkélkedő” Kassamindszent (Valaliky) érte el 547 eurós átlaggal. A legalacsonyabb egy főre jutó adóhányad egy magyarlakta községhez, Zsarnóhoz (Žarnov, 221 euró/lakos) tartozik, rajta kívül az öt legalacsonyabb átlagot felmutató község közül még egy magyar, Reste (Rešica, 224 euró).

33. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Kassa-vidéki járásban az országos átlaghoz képest

A járás községei a 2019-es évben kicsit több, mint 3 millió eurót veszítettek el a két kérdéses szempont miatt. Két község tudott többletet elérni, Ájfalucska (Hačava) mindössze 190 euróval többel gazdálkodhatott, Aranyida (Zlatá Idka) pedig 1192 euróval több bevételt könyvelhetett el.

Töketerebesesi járás

Járási adatok

Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 356 €
Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -51 €

Átlagos tengerszint feletti magasság: 129 m
Legalacsonyabban fekvő község: Bodrogszög (97 m)

Legmagasabban fekvő község: Biste (Byšta , 279 m)

Anyagi veszteség 2019-ben: 3 286 098 €

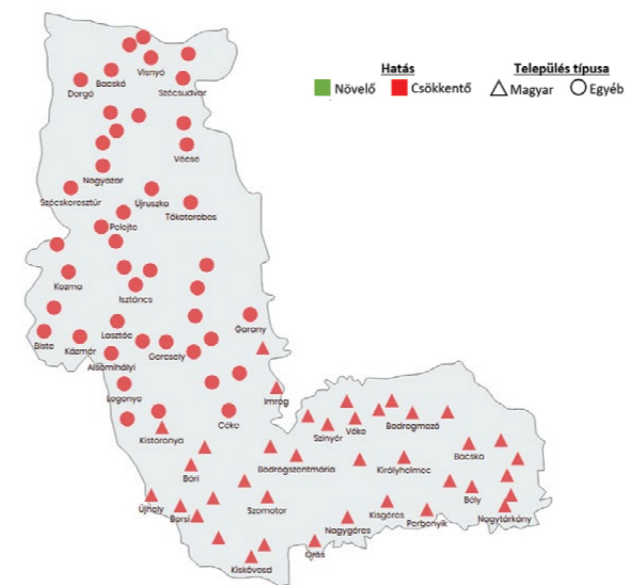
Anyagi veszteség 2014 óta: 15 556 979 €

A Töketerebesesi járás Kelet-Szlovákiában, Kassa megyében található. Domborzatát főleg a Kelet-szlovákiai-alföld határozza meg, a déli régióiba azonban átnyúlik a Zempléni hegység egy része, valamint itt található Bodroglköz tájegység is, illetve észak-nyugaton az Eperjes-Tokaji-hegység határolja. A járás 82 községe közül 38 számít magyarnak, ezek mind a járás déli, az államhatárhoz közeli régiójában találhatóak, legtöbbjük a már említett Bodroglközben.

Pont itt található Szlovákia legmélyebben fekvő községe, Bodrogszög is, amely mindössze 97 méterrel fekszik a tenger szintje fölött és ehhez

természetesen az ország legalacsonyabb magassági szorzója is jár. 0,75-ös szorzójával minden megítélt 100 eurójából kerekén 25 kerül át magasabban fekvő községekhez. Nem állnak sokkal jobban a további bodroglközi községek sem, ugyanis az egész régió alacsony fekvésű. Meglátszik ez a járás magyarlakta községeinek átlagos tengerszint feletti magasságán is, amely mindössze 108 méter, míg a többi községé 148. Bodrogszög mellett még nyolc község van, amely nem éri el a 100 méteres magasságot sem és a szorzójuk is hozzá hasonló értéket mutat. Mindegyikük magyarlakta a kormányrendelet értelmében. A járás egyetlen községe sem éri el a 300 méteres magasságot, tehát az összes magassági szorzója csökkentő hatású, a legmagasabban fekvő és így legjobb szorzójú Biste (Byšta) is 2 eurótól esik 100 eurónként. Rajta kívül még két község fekszik 200 méteres magasság fölött.

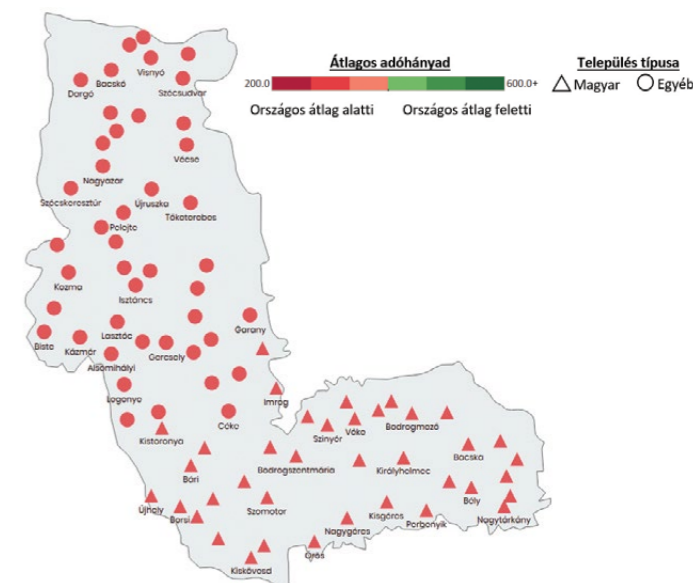
34. térkép: A magassági szorzó hatása a Töketerebesesi járásban

Érdekes jelenség, hogy a kilenc 100 méter alatt fekvő község közül mindössze kettő, Bodrogszög és Bodrogszentmária (Svätá Mária) esetében jutott 300 eurónál kevesebb adóhányad egy lakosra. A csoport legjobb átlagát mutató Kis-kövesd (Malý Kamenec) is 37 euróval marad el az országos átlagtól, de a 300 feletti egy lakosra jutó bevétel figyelemre méltó teljesítmény azt tekintve, hogy ezek a községek a magassági szorzóval meghatározott potenciális összegből 25%-ot elveszítenek és a nagyságrendi szorzójuk is forráskiesést okoz. A járás magyar községei a járás többi részéhez mérten aránylag jó átlagot tudtak elérni. Az öt legalacsonyabb egy lakosra jutó adóbevételt elért község közül csak Bodrogszög magyarlakta. Ellenben

nyolc magyar község teljesített a járási átlag felett, sőt, Királyhelmece még az országos átlagot is meg tudta ugrani a maga 415 eurós átlagával. A 38 magyarlakta község közül 25-ben jut több, mint 300 euró egy lakosra. A járás abszolút legjobb átlagát Bacskó (Bačkov) érte el 885 euróval egy főre.

35. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Töketerebesesi járásban az országos átlaghoz képest

A Töketerebesesi járás a negyedik legmagasabb abszolút kiesést szenvedte el a magassági és nagyságrendi szorzó működésének következtében. Összesen több, mint 3,2 millió euró került át a járásból máshová, amiből a magyar községek 1,3 millióval vették ki a részüket. Nincs olyan község a járásban, amely nem vesztesé a helyzetnek.

Nagymihályi járás

Járási adatok

Egy főre jutó átlagos adóhányad 2019: 353 €
 Különbség az országos egy főre jutó átlaghoz képest 2019: -54 €

Átlagos tengerszint feletti magasság: 114 m
 Legalacsonyabban fekvő község: Iske (Ižkovce), Kácsánd (Kačanov), Ungszenna (Senné), Nagyráska (Veľké Raškovce, mind 100 m)

Legmagasabban fekvő község: Németvágás (Poruba pod Vihorlatom, 200 m)

Anyagi veszteség 2019-ben: 3 444 105 €

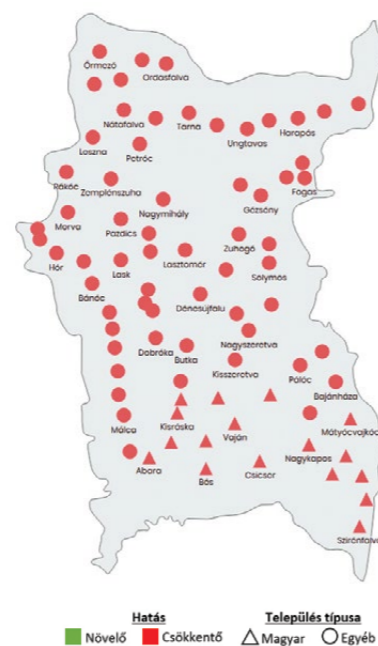
Anyagi veszteség 2014 óta: 16 256 694 €

A Nagymihályi járás a legkeletibb fekvésű magyarlakta járás Szlovákiában. Szinte egészét a Kelet-szlovákiai-alföld tölti ki, amit csak északon vált fel hegyvidéki táj. 78 községe közül 17 magyarlakta, ezek a járás déli részében oszlanak el. Az átlagos tengerszint feletti magasságot tekintve az ország legmélyebben fekvő járása. Egy község sem éri el, de még csak meg sem közelíti a 300 méteres magasságot. A legmagasabban fekvő Németvágás is mindössze 200 méteren található, egyik magyarlakta község tengerszintfeletti magassága sem haladja meg még a 110 métert sem. Közülük a legmagasabban Nagykapos (Veľké

Kapušany) fekszik, méghozzá 109 méterrel a tengerszint felett. Ha a szlovák önkormányzatokat is hozzávesszük, 78-ból 50 található 110 méteres magasság alatt.

A járás mély fekvése természetesen a magassági szorzó hatásában is megmutatkozik. Azt talán nem is kell már kiemelni, hogy nincs növelő hatású szorzóval rendelkező község a Nagymihályi járásban. 0,8 feletti, tehát kevesebb, mint 20%-os forráskiesést eredményező szorzóval is csupán hét rendelkezik. A legmagasabb szorzó (0,8772) is 12 eurós veszteséget jelent 100 eurónként, a négy legalacsonyabb szorzójú község pedig majdnem 25 eurótól esik el ugyanabból a 100-ból.

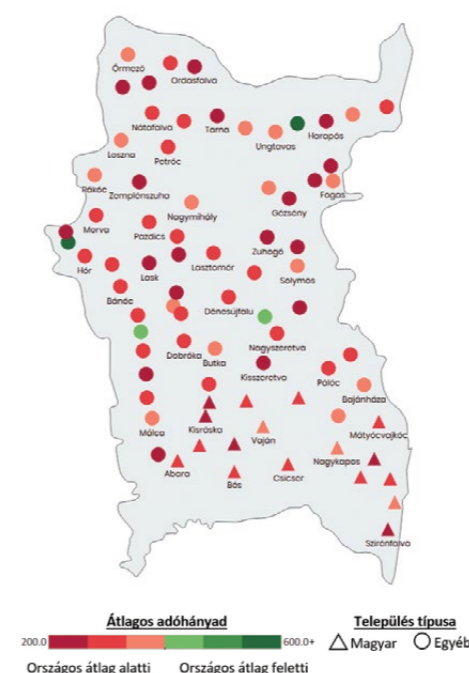
36. térkép: A magassági szorzó hatása a Nagymihályi járásban

Négy községben haladta meg 2019-ben az egy főre jutó átlagos adóhányad a 407 eurót, ezek közül egyik sem számít magyarnak. A magyarlakta községek közül a járási átlagot is csak három haladta meg, közülük pedig Nagyszelmenc (Veľké Slemence) teljesített a legjobban (380 euró/lakos), ezt követi Nagykapos (379 euró) és Vaján (Vojany, 358 euró). A magyar községek több, mint fele a 300 eurós átlagot sem éri el. Összesítve a járás öt legalacsonyabb átlagát produkáló község közül egy számít magyarnak. A járás legjobb átlagával Tusaújfalu (Tušická Nová Ves) zárta az évet, amely 588 eurót kapott egy lakosa után.

A Nagymihályi járás 3,4 millió euróval a harmadik legnagyobb forrásmegvonást szenvedte el az ország járásai közül. Az összeg egyharmadát egyedül Nagymihály (Michalovce) városa adja. A magyarlakta községektől több mint 600 ezer eurót irányítottak át magasabban fekvő régiókba, illetve a tíz nagyváros felé.

37. térkép: Az egy főre jutó adóhányad 2019-ben a Nagymihályi járásban az országos átlaghoz képest

Összegzés

Véleményünk szerint az az adóelosztási rendszer, amelynek a működését és eredményeit a fentiekben leírtuk, módosításra szorul. Olyan módosításra, amely során legalább a két diszkriminatív hatású szorzóval meghatározott szempont kikerül a képletből. A két szorzó együtt több, mint 82 milliós „kárt” okozott a hátrányosan érintett községekben, amiből a magyarlakta községek részesedése 22 millió euró. Ennyivel több jutna beruházásokra, tatarozásra, vagy csak általában a működésre az adott községekben.

A magassági szorzó bevezetésekor felhozott érvek nehezen állnának meg egy valós szakmai vitában, ugyanis egyoldalúan közelítik meg a problémát és csak a magasabban fekvő községek feltételezett többlet igényeit veszik figyelembe. Állítjuk, hogy más jellegű, de nem kevésbé költséges saját többletigényei vannak az alacsonyabban fekvő községeknek is, továbbá, hogy a technika fejlődésével és a beruházásokkal a magasabban fekvő községek ilyen

jellegű igényei is változhattak időközben. Ennek átfogó, mindkét fél érdekeit figyelembe vevő vizsgálata nem zajlott le sem akkor, sem azóta, és így egy elavult, mára már több mint 15 évvel ezelőtti, feltételezett helyzetnek megfelelni akaró rendszer maradt fenn.

Elfogadhatatlan számunkra a nagyságrendi szorzó jelen állapota is. A gazdasági és közigazgatási működés logikája azt diktálja, hogy a szolidaritási elv szerint mindig az erős, a nagyobb támogatja a gyengébbet, a kisebbet. Ezek az elvek működnek az Európai Unió, a gazdasági csoportosulások támogatási programjainak vagy más regionális támogatási programoknak a megvalósításakor. A céljuk ugyanis a felzárkóztatás, a gazdasági centralizáció enyhítése, hogy egy-egy meghatározott gazdasági-közigazgatási egység jobban közelítsen az átlaghoz, ne legyenek túlságosan nagy különbségek.

Szintén elfogadhatatlan, hogy a fennálló finanszírozási rendszer következ-

tében az elnéptelenedő és elöregedő községek egy lefelé tartó spirálba kerültek. Az elosztási képletből látható, hogy községfinanszírozás két legnagyobb eleme a község lakossága (ezt kétszer is figyelembe veszi), valamint a beiskolázott gyermekek száma. Azokban a régiókban, ahol erős az elvándorlás az ország gazdaságilag erősebb régiói irányába, a községeket így gyakorlatilag négyszeresen sújtja lakosságának csökkenése: csökken a község lakossága (a képlet szerint ez kétszeresen számít), a beiskolázott gyermekek száma (elsősorban a fiatalok költöznek el), valamint a helyi adókból és illetékekből beszedett összeg is. A község bevételei így folyamatosan csökkennek és nincsenek eszközei ennek megfordításához.

Ezzel az elvvel ellentétben a szlovák adóelosztási képlet a nagyságrendi szorzóval meghatározott szempontjai csak növelik a gazdasági centralizációt a tíz legnagyobb város javára. Mivel ez a kritérium a második legnagyobb súllyal bír az elosztásban, diszkriminatív hatása is jelentős. Ha meg szeretnénk tartani a nagyságrendi szorzót a rendszerben, annak hatását meg kell fordítanunk, hogy pont a gyengébb infrastruktúrával rendelkező, gyakran

elöregedő, gazdaságilag leszakadt, kevésbé vonzó, kis lélekszámú községek felzárkóztatását tudja segíteni. A nagyvárosok saját gazdasági erejük révén már nem szorulnak rá ilyen többlet forrásokra.

Egy igazságos rendszerben ilyen jellegű megkülönböztetés község és község között nem működhet; a rendszert úgy kell megváltoztatni, hogy az adóbevételt a községek mérete, illetve objektíven meghatározható, mérhető infrastrukturális igényei alapján kerüljenek elosztásra, és amelyben akár a magasabban, akár az alacsonyabban fekvő régiók különleges igényeit egy külön, erre szolgáló forrásból finanszírozzák és nem más községek bevételeinek átcsoportosításával, úgymond a közös kasszából.

A megoldási lehetőségek tekintetében nézetünk szerint kézenfekvő, hogy nem egy adónem, hanem az összes állami adóbevétel törvényileg meghatározott része kerülne az önkormányzatokhoz. Ilyen megoldásnál az egyes adók emelése nem csupán a kiadási oldalon, de a bevételeknél is megjelenne az önkormányzatnál és fordítva. Hogy érthető legyen a példa: amikor az áfa 19-ről 20 százalékra

emelkedett, ez plusz kiadásokat jelentett a teljes önkormányzati szférában, miközben esélytelen volt ezen kiadások kiegyenlítése. Egy másik, de mégannyira fontos jelenség, hogy egy gazdasági visszaesés esetén a bérek csökkentése, az alkalmazottak elbocsátása, a kisiparosok táppénzre jelentkezése óriási kieséseket okoz a befizetett béradóban, mely az egyetlen államilag visszaosztott adó nem az önkormányzatok részére. Konkrét példa: a COVID-19 kapcsán kialakult helyzet következtében 2020. március-júniusi időszakában drasztikus visszaesés jelentkezett az önkormányzatok bevételeiben, a kiadások tekintetében pedig bővült a feladatok köre, hiszen a járványügyi intézkedések egy részét települési szinten kellett végrehajtani.

A rendszer átalakításának másik fontos eleme a hatályos elosztási képlet megváltoztatása. Az önkormányzatok finanszírozásában egy ember értékében nem lehet diszkriminatív módon eljárni, sem a tengersizint feletti magassági szorzó fenntartásával, sem azzal, hogy a kisebb települések támogatassák a nagyobbakat. A megoldási lehetőségeknél nyilván lehetnek eltérő javaslatok, viszont garantálni kell az egy főre jutó támogatások ösz-

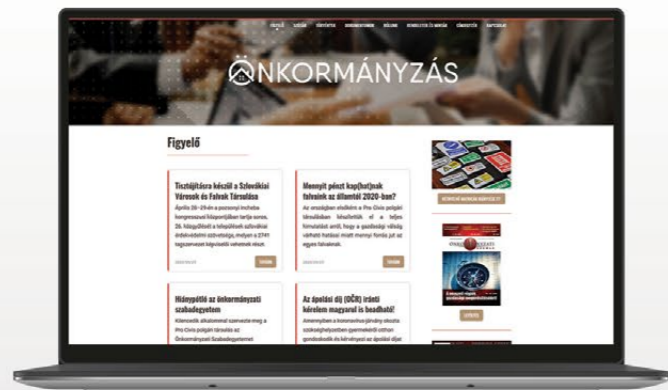
szegét. Nézetünk szerint fontos, hogy az állandó lakhely intézménye mellé a meglévő lakóingatlanok száma, az önkormányzat fenntartása alatt álló épületek paraméterei, az infrastruktúrák hossza és az oktatási intézmények rendszerét is figyelembe kell venni, de ezek a kérdések természetüknél fogva szakmai egyeztetést igényelnek. Ami viszont biztos, a már említett diszkriminatív rendszer megváltoztatásának szükségessége! Egyformán fizetjük adóinkat, ezért egyformán jár a juttatás is!

*Pro Civis
2020*

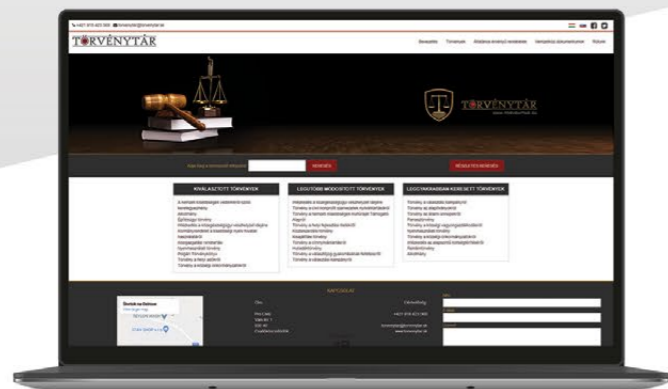
Jegyzetek

MENNYITÉREK.SK

ÖNKORMÁNYZÁS.SK

TÖRVÉNYTÁR.SK

**Pro Civis Füzetek XXXI.
A községfinanszírozási rendszer és
annak kritikája**

Egyszeri, tájékoztató, ingyenes kiadvány

Kiadja: Pro Civis Polgári Társulás, Vám tér
1, 930 40 Csallóközcsütörtök, statisztikai
számjel: 37846671

Felelős kiadó: Óry Péter
Műszaki szerkesztő: Kállay András
Nyomdai előkészítés: EGM, s.r.o.
Kiadás helye és éve: Csallóközcsütörtök,
2020

ISBN: 978-80-89741-20-5

Támogatja:

HUN.iN.EU
MAGYAR NEMZETI KÖZÖSSÉGEK
EURÓPAI ÉRDEKKÉPVISELETI IRODÁJA

**Pro Civis Füzetek XXXI.
System financovania samospráv a jeho
kritika**

Jednorázový, informačný, bezplatný výtlačok
Vydáva: Občianske združenie Pro Civis,
Mýtne námestie 1, 930 40 Štvrtok na Ostrove,
IČO: 37846671

Zodpovedný vydavateľ: Péter Óry
Technický redaktor: Andrej Kállay
Príprava na tlač: EGM, s.r.o.
Miesto a rok vydania: Štvrtok na Ostrove,
2020

ISBN: 978-80-89741-20-5

Podporuje: